

Izabela Różycka

NAZWY BUK (FAGUS SILVATICA), CIS (TAXUS BACCATA),
JAWOR (ACER PSEUDOPLATANUS), MODRZEW (LARIX POLONICA)

I POCHODNE W MIKROTOPONIMII POLSKIEJ

W polskim piśmiennictwie językoznawczym ukazują się coraz liczniejsze prace dotyczące nazw terenowych. Są to propozycje klasyfikacji, opracowania poszczególnych typów nazewniczych oraz monografie różnych regionów kraju dokonywane w oparciu o materiał historyczny i współczesny¹. Prace te są kontynuacją wcześniejszych badań, które wykazały przydatność uzupełniania wiedzy o nazwach miejscowych wiadomościami o innych nazwach geograficznych².

¹ Por. np. K. Dejn a, *Terenowe nazwy śląskie*, "Onomastica" II, 1956; M. K u c a ł a, *Nazwy terenowe z kilku wsi w powiecie myślenickim*, "Onomastica" V, 1959; S. H r a b e c, *Nazwy gruntowe województwa łódzkiego. Podział semantyczny* (streszczenie), Berlin 1963; W. L u b a ś, *Nazwy terenowe powiatów jasielskiego i krośnieńskiego*, "Onomastica" VIII, 1963, IX, 1964; T. G o ł e b i o w s k a, *Terenowe nazwy orawskie*, Kraków 1964; M. Ł e s i ó w, *Terenowe nazwy własne Lubelszczyzny*, Lublin 1972; E. B r e z a, *Toponimia powiatu kościerskiego*, Gdańsk 1974; J. T r e d e r, *Toponimia byłego powiatu puckiego*, Gdańsk 1977; H. G ó r n o w i c z, *Toponimia Powiśla Gdańskiego*, Gdańsk 1980; A. W o l f f, E. R z e t e l s k a - F e l e s z k o, *Mazowieckie nazwy terenowe do końca XVI w.*, Warszawa 1982; E. R z e t e l s k a - F e l e s z k o, *Nazwy terenowe od wyrażen przyimkowych. Nazwy polskie*, "Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej" XXI, 1983; E. P a w ł o w s k i, *Nazwy terenowe ziemi sądeckiej*, Wrocław 1984; H. G ó r n o w i c z, *Toponimia powiatu starogardzkiego*, Wrocław 1985; K. K w a ś n i e w s k a - M ż y k, *Toponimy pochodne od nazw roślin uprawnych*, "Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego" 1985, Prace Językoznawcze nr 11.

² J. B. R u d n i c k i, *Nazwy geograficzne Bojkowszczyzny*, Lwów 1939; Z. S t i e b e r, *Toponomastyka Łemkowszczyzny*, cz. II, *Nazwy terenowe*, Łódź 1949; S. H r a b e c, *Nazwy geograficzne Huculszczyzny*, Kraków 1950.

Mikrotoponimy są szczególnie interesującym rodzajem słownictwa, na którego przykładzie prześledzić można proces przekształcania się wyrazu pospolitego w nazwę własną. Najsilniejszy związek z apelatywami wykazują nazwy topograficzne, w których znajdują odbicie różnorodne właściwości naturalne terenu. Są one najbardziej liczną grupą spośród nazw terenowych, a ich zasób nieustannie się powiększa i odnawia. Nowe nazwy tworzone są dla określenia obiektów powstających na skutek zmiany warunków naturalnych oraz zmian w strukturze wsi wynikłych z komasacji gruntów. Równocześnie jest to jeden z najstarszych typów nazw geograficznych³. Świadczą o tym między innymi zachowane tutaj archaiczne formacje słowotwórcze (*Bukowina, Cise, Jaworze, Bucznik*).

Celem mojej pracy było zbadanie terenowych nazw własnych tworzonych od nazw gatunkowych niektórych drzew. Nadawanie obiektom fizjograficznym nazw motywowanych właściwościami szaty roślinnej terenu jest zjawiskiem bardzo często spotykanym, drzewa zaś, jako obiekty posiadające swoją geografie, dają możliwość porównania zasięgu występowania roślin i powstałych od ich nazw toponimów. Zamiar takiego porównania zdecydował w dużej mierze o wyborze gatunków drzew. Mianowicie buk, cis i jawor występują w Polsce w jednej odmianie gatunkowej, a w wypadku modrzewia różnice między odmianami są niewielkie. Daje to pewność, że badane nazwy topograficzne utworzone zostały od nazw jednego rodzaju obiektów.

Drzewa wybrane przeze mnie różnią się wyraźnie pod względem gęstości występowania⁴. Cis i modrzew to dziś drzewa rzadkie, objęte ochroną, nie tworzące zwartych kompleksów leśnych. Modrzew występuje w zachodnich i środkowych Karpatach, na terenie na północ od Krakowa, w południowej części dawnego województwa lubelskiego, na Kielecczyźnie i sąsiadujących z nią obszarach d. woj. łódzkiego i warszawskiego oraz w okolicach Poznania.

Cis jest spotykany na terenie Górnego i Dolnego Śląska, w Karpatach i na Pogórzu, w okolicach Kielc i w południowej części dawnego woj. łódzkiego a w mniejszym zaęszczeniu wzdłuż linii

³ W. T a s z y c k i, *Słowiańskie nazwy miejscowe (ustalenie podziału)*, Kraków 1946, s. 51-52; S. H r a b e c, *Nazwy gruntowe województwa łódzkiego. Podział semantyczny*, Berlin 1963, s. 20.

⁴ Zasięgi roślin ustalono na podstawie *Atlasu rozmieszczenia drzew i krzewów w Polsce*, Poznań 1963-1980.

Noteci i Wisły do Warszawy, na terenie od Bydgoszczy po Gdańsk, w d. woj. szczecińskim wzdłuż biegu Odry oraz w północno-wschodniej części d. woj. olsztyńskiego i białostockiego. W przeszłości stan ten różnił się znacznie od dzisiejszego. Drzewa te występowały dużo częściej, zostały jednak wytrzebione na skutek masowego używania ich drewna jako bardzo wartościowego materiału budowlanego i stolarskiego⁵.

Dwa pozostałe gatunki, tzn. buk i jawor są znane na większych terenach kraju, występują też w większych skupiskach, łatwiej więc wymienić obszary, na których drzew tych nie ma. Są to w wypadku buka - Białostoczczyzna i południowa część dawnego woj. olsztyńskiego, d. woj. warszawskie, północny skraj i centrum Lubelszczyzny, teren na południe od Łodzi (od Bełchatowa do Radomska), w biegu Nidy na Kielecczyźnie i Nysy Kłodzkiej na Śląsku. Jawora również nie spotyka się w d. woj. białostockim i w centrum Lubelszczyzny, a rzadki jest w pasie ziem od Bydgoszczy do Częstochowy oraz na Pomorzu Środkowym.

Nazwy terenowe utworzone od nazw tych czterech gatunków drzew wybrałam z materiałów zgromadzonych w kartotece słownika nazw terenowych Polski, opracowywanego w Katedrze Współczesnego Języka Polskiego UŁ pod kierunkiem prof. W. Śmiecha⁶. Materiały te zbierane były w związku z działalnością Komisji Ustalania Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych. Obejmują one obszar całej Polski, z wyjątkiem tych terenów, które znalazły się w granicach państwa dopiero po II wojnie światowej.

Słownik materiałowy do mojej pracy zawiera wszystkie nazwy, w których znajduje się cząstka pochodząca od badanych nazw drzew, również te, o których można przypuszczać, że są to nazwy odosobowe i odmiejscowe. Zasób tych nazw uporządkowany został według zasad stosowanych przy opracowywaniu całego słownika nazw terenowych Polski. Zrezygnowałam jedynie z podawania zapisów gwarowych, które zawierają wiele niedokładności i błędów, co jest nieuniknione przy zbieraniu tak ogromnego materiału przez dużą ilość osób. Po podaniu nazwy w postaci hasłowej i jej frekwencji

⁵ Wielka encyklopedia powszechna, Warszawa 1962-1969, t. 2, s. 560, t. 7, s. 401.

⁶ Dziękuję kierownikowi pracowni za udostępnienie mi materiałów do pracy. Zob. też. W. Śmiech, Słownik nazw terenowych Polski, "Onomastica" XXVII, 1982.

cji wymieniane są obiekty przez nią nazywane w kolejności według częstości występowania oraz ich lokalizacja z zaznaczeniem dawnego powiatu (ok. 95% materiału zebrane zostało przed wprowadzeniem obecnego podziału administracyjnego) w porządku z północy na południe i z zachodu na wschód. Jeżeli obiekt ma dwie lub więcej nazw obocznych, również pochodzących od nazwy drzewa, każda z nich omówiona jest w tym miejscu, które wynika z układu alfabetycznego. Na końcu poszczególnych haseł wymienione zostały prace, w których omówione są nazwy miejscowe o postaci identycznej z daną nazwą terenową oraz lokalizacja tych nazw. Słownik zawiera zasadniczo tylko nazwy gruntowe, a więc obiekty takie jak osada, przysiółek, część wsi, kolonia, rzeka, jezioro itp. uwzględnione zostały, o ile nazwa obejmuje je równocześnie z obiektami gruntowymi.

SŁOWNIK

I - BUK

BESKA BUCZYNA, -KIEJ -NY (1) - zarośla: Łazy Sa. Nazwa złożona, zestawienie topograficzne, człon wyróżniający równy przymiotnikowi od n. miejscowej Besko.

BLIŻSZE BUKOWNICE, -SZYCH -NIC (1) - pole: Skórkowice Opo. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. - przydawka dyferencyjna Bliższe (por. Dalsze Bukownice).

BUCZ, -CZA (7) - 1. pastwisko: Gąsówka-Ose Łap, 2. pole i łąka Łapy Łap, 3. kolonia, pole i pastwisko Płonka Kościelna Łap, 4. pastwisko i pole: Straszewy Żur, 5. las Harkłowa Jas, 6. góra, pole, nieużytki, krzaki, potoki i urwiska: Samokłęski Jas, 7. pole, pastwisko, kotlina, brzegi i las || Bucze, -cza Toki Jas. N. dzierż. od n. os. Buk z form. - *jb a. n. paradygmatyczna od collectivum bucze (tak jak Zamość od Zamoście).

BUCZA, -CZY a. -CZEJ (1) - pole: Czerna Chrz. N. dzierż. od n. os. Buk z form. - *ja. Na podstawie zapisu fonet. nie można ustalić, czy odmienia się wg dekl. rzeczownikowej czy przym.-zaimkowej.

BUCZACY, -KÓW (1) - półrolek: Gilowiec Żyw. N. prymarna równa n. osobowej, typu rodowego, pełniąca funkcję dzierżawczą.

BUCZACZ, -CZA (1) - część wsi i góra: Skopów Pól. N. topograf. z form. -acz od apel. buczce a. od rdzenia bucz || bąk. Może też przeniesiona od n. miejsc. Buczacz na Ukrainie.

BUCZANKA, -KI (1) - rola: Lachowice Such. N. top. z form. -anka.

BUCZE, -CZA (17) - 1. pole (5) Morzychna DąT, Jaworzno Chrz, Osiek Olk, Wiśniowa Rop, Teodorówka Kro, 2. las (4) Psary Chrz, Kąclowa NoS, Kierlikówka Boch, Brzeziny Rop, 3. pastwisko (2) Czerna Chrz, Wola Wielka Dęb, 4. zarośla: Nowa Wieś Szlachecka Kra, 5. osiedle i pole: Librantowa NoS, 6. pole i góra: Podgrodzie Dęb, 7. część wsi i las: Bystra Gor, 8. góra i las: Szalowa Gor, 9. pole, pastwisko, kotlina, brzegi i las || Bucz, -cza Toki Jas. N. top. prymarna = apel. buczce 'las bukowy' collectivum). LubKra w. Bucze Brz.

BUCZEK, -KA (10) - 1. pole (2) Kłocko Sie, Muchówka Boch, 2. las (2) Lipnica Kol, Wilcza Wola Kol, 3. jezioro i łąka: Stara Huta Świe, 4. część lasu: Dziewoklucz Cho, 5. pustkowie Nietuszkowo Wie, 6. kolonia i pole: Nowy Garbów San, 7. pole, łąka i zagajnik: Rajsko Kra, 8. góra i las: Łyczanka Myś. N. top. prymarna = apel. buczek. KamSan w. Buczek Opo.

BUCZKI, -KOW (8) - 1. pole (3) Murawskie-Czachy OsM, Sobów Tar, Wróbliek Szlachecki Sa, 2. las (2) Pakosław NoT, Wujskie Sa, 3. część lasu: Rzuchowa Tarn, 4. góra i las: Cisiec Żyw, 5. pole i pastwisko: Skalnik Jas, N. top. prymarna = apel. buczki a. n. pluralna.

BUCZKI POPOWSKIE, -KÓW -KICH (1) - las: Posada Jaśliska Jas. N. złoż., zest. top.-dzierz., człon wyróżn. od apelat. pop. a. od n. os. Popowski.

BUCZKOWA, -WEJ (1) - rola || Na Buczkowie || U Buczka Sidzina Such. N. dzierz. od n. os. Buczek z form. -owa.

BUCZKÓWKA, -KI (1) - rola: Raba Wyżna NoT. N. dzierz. od n. os. Buczek z form. -ówka.

BUCZNA GÓRA, -NEJ -RY (1) - pole i las: Chechło Olk. N. złoż., zest. top.

BUCZNA NIWA, -NEJ -WY (1) - pole: Kochanów Prz. Jw.

BUCZNIK, -KA (34) - 1. las (14) Zagórnik Wad, Rychwałdek Żyw, Chyszówki Lim, Łostówka Lim, Stara Wieś Lim, Bielanka NoT, Chyżne NoT, Łapsze Niżne NoT, Orawka NoT, Piekielnik NoT, Pyszówka NoT, Zubrzyca Dolna NoT, Babica Pól, Równia Usd, 2. góra (3)

Jackówka Such, Lipnica Wielka NoT, Zabrzeź NoS, 3. pole (2) Łętowe Lim, Mszana Górna Lim, 4. łąka: Zarzeka BiP, 5. pole, pastwisko, las i krzaki: Ponikiew Wad, 6. zagajnik: Zakrzów Wad, 7. las i potok: Jeleśnia Żyw, 8. krzaki i zarośla: Wysokie Lim, 9. kępy, zagajnik i łąka: Biały Dunajec NoT, 10. góra, pole i zarośla: Dział NoT, 11. las i góra: Harkłowa NoT, 12. góra i pole: Odrowąż NoT, 13. wierch i urwisko: Stare Bystre NoT, 14. osada i las: Zawadka NoS, 15. część wsi i góra: Wola Węgierska Jar, 16. przysiółek i pole: Chmielnik Rzeszowski Rze, 17. pole i domy: Piątkowa Rze, 18. pole, las i zarośla: Wesoła Brzo. N. top. prymarna = apelat. bucznik 'młody las bukowy'.

BUCZNIKI, -KÓW (3) - 1. osiedle i wzgórze: Berest NoT, 2. las Gruszowa Pól, 3. pole Jaśliska Sa. N. top. pluralna.

BUCZYCHA, -CHY (2) - 1. część wsi i żwirownia: Gąsówka-Ose Łap, 2. łąka: Wierzchy Kluckie Beł. N. top. z form. -ycha.

BUCZYNA, -NY (84) - 1. las (52) Trąbin Ryp. Anieliny Wyrz, Łódzia Wyrz, Nienawiszcz Obo, Ułanowice San, Zagaje Dębiańskie Kaw, Godziszów JaŁ, Zakrzew Kraś, Cyganka Kłó, Konieczki Kłó, Nowa Wieś Kłó, Zwierzyniec Kłó, Golczowice Olk, Gołaczewy Olk, Olewin Olk, Podlesie Olk, Pcmorzany Olk, Poręba Dzierżna Olk, Żurada Olk, Czarna Chrz, Płoki Chrz, Poręba-Żegoty Chrz, Siersza Chrz, Tenczynek Chrz, Trzebionka Chrz, Kamień Kra, Chronów Boch, Kolanów Boch, Rajbrot Boch, Kowalowa Tarn, Łękawka Tarn, Tarnowiec Tarn, Malec Ośw, Barwałt Dolny Wad, Frydrychowice Wad, Mierzeń Myś, Biskupice Melsztyńskie Brz, Jeleśnia Żyw, Chechły Rop, Cierpisz Łań, Stary Borek Rze, Czerce Jar, Dziewięcierz Lubā, Łukawiec Luba, Nowiny Horynieckie Luba, Skolin Luba, Laskówka Brzo, Wzdów Brzo, Kołaczyce Jas, Niegłowice Jas, Nienadoda Pól, Jaćmierz Sa, 2. część lasu (4) Rudnicze Wąg, Orzeszkowo Mię, Siedmiorogów Gos, Dąbrówka Mała Brze, 3. pole (4) Gorzków Sta, Lanckorona Wad, Stale Tar, Płwoda Jar, 4. pole i las (3) Dobromierz Włó, Okonin Rop, Ropczyce Rop, 5. góra (2) Trzebuń Koś, Ujsoły Żyw, 6. przysiółek i pole (2) Pępiec Kie, Cetuła Jar, 7. część wsi i pole (2) Zagórze Kie, Wólka Turebska Tar, 8. przysiółek i las (2) Zbylitowska Góra Tarn, Brzezówka Rop, 9. miejsce w lesie: Mięcierzyn Żni, 10. zarośla: Balin Ryp, 11. pastwisko: Piaski Beł, 12. leśniczówka, las i pole: Boguniewo Obo, 13. góra, pole i las: Chmielów Opa, 14. doły i las: Dziewiątle Opa, 15. zagajnik: Wierzchowice Kra, 16. góra i łąka: Lipo-

wa żyw, 17. przysiółek i łąka: Lubzina Rop, 18. las, pole i przysiółek: Handzlówka Łań, 19. las i góra: Dęborzyn Jas, 20. krzaki i pole: Jaszczew Kro. N. top., prymarna = apelat. buczyna 'las bukowy, drzewo bukowe, owoce buka', (collectivum). LubKra w. Buczyna Boch.

BUCZYNA GÓRA, -NEJ -RY (1) - las: Posłowice Kie. N. złoż., zest. top.

BUCZYINKA, -KI (4) - 1. łąka i pole: Krzczów Boch. 2. góra i pole: Korbielów Żyw, 3. pole: Złatna Żyw, 4. polana: Żabnica Żyw. N. top. prymarna = apelat. buczyinka.

BUCZYINKI, -NEK (1) - pole: Zimna Woda Jas. N. top. pluralna.

BUCZYNOWA, -WEJ (1) - dolina: Brzegi NoT. N. top. z form. -owa od apel. buczyna.

BUCZYNOWE TURNIE, -WYCH -NI (1) - góra: Brzegi NoT. N. złoż., zest. top.

BUCZYNY, -CZYN (4) - 1. pole: Borzykówka Rad, 2. domy i pole: Czajków Sta, 3. las: Wiązownica Duża Sta, 4. pastwisko: Krzeszów Leż. N. top. pluralna.

BUCZYŃSKIE BAGNO, -KIEGO -NA (1) - bagno: Huszcza BiP. N. złoż., zest. top.

BUCZYSKA, -CZYSK (1) - pole: Przetoczyno Wej. N. top. z form. -isko (pl.).

BUK, -KU (6) -KA (3) - 1. pole (4) Tuchorza Wol, Broszęcin Łas, Rusinów Prz, Kozieglówki Mysz, 2. las (3) Kostomłoty Kie, Łagiewniki Małe Lu, Orzechówka Brz, 3. las i osiedle: Jarantowice Wąb, 4. łąka: Kochanów Prz. N. top. prymarna = apelat. buk 'Fagus silvatica'. RymKra w. Buk Mie.

BUKI, -KOW (18) - 1. las (7) Wieniec Mog, Boruszyn Cza, Jabłonowo Cza, Lutomek Mię, Sieraków Mię, Antoniów Szy, Huta Szy, 2. pole (4) Gulcz Cza, Dębsko Kal, Węże Paj, Karniowice Chrz, 3. część lasu (2) Mirosław Cho, Symczyna Lesz, 4. góra i las (2) Szare Żyw, Zawadka Rymanowska Kro, 5. góra: Budy Gru, 5. łąka: Witnica Kon, 7. domy i las: Łysa Góra Jas, N. top. pluralna. TredPuc przys. Buki Puc.

BUKIE, -KIEGO (1) - osada i pole: Stale Tar.. N. top. przymiotnikowa utworzona za pomocą przyrostka strukturalnego równego końcówce⁷.

⁷ I. B a j e r o w a, *Polskie nazwy miejscowe typu Dębe, Orło, "Onomastica" III*, 1957.

BUKIEWKI, -KÓW (1) - łąka: Borowy Młyn Cho. N. top. deminu-
tywna z form. -ka (pl.) od apelat. bukiew 'owoc buka'.

BUKOWA, -WEJ (5) - 1. fabryka i pole: Skorów Wło, 2. góra:
Tumlin-Wykień Kie, 3. las: Biadoliny Szlacheckie Brz, 4. polana
i las: Złockie NoS, 5. pole: Stasiówka Dęb. N. top. z form. -owa.
KamSan w. Bukowa San.

BUKOWA DEBRZ, -WEJ -RZY (1) - obniżenie terenu Lubomierz Boch.
N. złoż., zest. top., człon utożs. = apelat. debrz 'zarośnięte
nierówności terenu'.

BUKOWA GÓRA, -WEJ -RY (10) - 1. góra (3) Smokowo Kar, Kamion-
ka Choj, Zagórze Kie, 2. las (3) Prawda Ld, Łazy Szy, Srocko
Czę, 3. las i góra (2) Klonów Kie, Kopytowa Kro, 4. góra i po-
le: Peplin Choj, 5. część lasu: Wąwolno Wyrz. N. złoż., zest.
top.

BUKOWA GÓRKA, -WEJ -KI (2) - las (2) Kleśniska Kło, Mirów
Chrz. Jw.

BUKOWA ŁĄKA, -WEJ -KI (2) - łąka (2) Jastarnia Puc, Ostro-
wite Ryp. Jw.

BUKOWCE, -CÓW (1) - zarośla: Stobiec Opa. N. top. z form.
-owiec. (pl.).

BUKOWCOWY DÓŁ, -? (1) - obniżenie terenu: Wirkowice Kras. N.
złoż., zest. top.

BUKOWCZYSKO, -KA (1) - zarośla: Kliczków Mały Sie. N. top. z
form. -owczyisko od apel. buk a. od n. miejsc. Bukowiec z form.
-isko.

BUKOWE, -WEGO (1) - pole: Świdno Wło. N. top. z form. -owe,
neutr.

BUKOWE DOŁY, -? (1) - las: Sławniów Olk. N. złoż., zest.
top.

BUKOWIA, -WI (2) - 1. pole: Bystrzanów Gró, 2. łąka: Zawada
Rad. N. top. z form. (-ov)-*bja (collectivum), a. l. mnoga od
apelat. zbior. bukowie. Z powodu braku formy msc. nie można roz-
strzygnąć.

BUKOWICA, -CY (5) - 1. pole i las: Klucze Olk, 2. skała: Po-
gorzyca Chrz, 3. las i góra: Zagórze Chrz, 4. las i hala: Wisłok
Wielki Sa, 5. las: Wola Sękowa Sa. N. top. z form. -owica.

BUKOWICE, WIC || -WICA (1) - pole: Klonowa Poduchowna Sie. N.
dzierz. z form. -owice. Oboczna postać dopełniacza w l. poj.

BUKOWIE, -WIA (9) - 1. pole (4) Werdon Gró, Sobki Łas, Kra-

socin Włoc, Pysznica Nis, 2. las (2) Pilczyca Koń, Słupia Koń, 3. część lasu: Grzmiąca Brze, 4. pole i łąka: Grodzisko Rad, 5. pole i las: Jawornik Mysz. N. top. prymarna = apelat. Łukowie 'las bukowy, owoce buka', KamSan w. Bukowie Opa.

BUKOWIEC, -WCA (36) - 1. las (19) Ludomki Obo, Nieszawa Obo, Szczytno Obo, Suchedniów Kie, Lipno Prz, Wirkowice Kraś, Wręczyca Wielka Kłó, Zagórze Mysz, Gorenice Olk, Kocikowa Olk, Sułoszowa Olk, Tarnawa Olk, Kobvlec Boch, Połom Duży Boch, Jaworzniak Myś, Krzywaczka Myś, Okocim Brz, Tymowa Brz, Witanowice Wad, 2. pole (6) Leśna Kie, Oblęgór Kie, Kurozweki Sta, Wiski RaP, Joniny Tarn, Kolbuszowa Górna Kol, 3. pole i las (2) Zawada Prz, Kidów Olk, 4. łąka i pole: Smiałki Wie, 5. łąka Paraszów Sta, 6. część wsi i pole: Czyżów Opa, 7. wąwóz i pole: Niemście Sta, 8. skała: Niegowa Mysz, 9. las i góra: Tokarnia Myś, 10. przysiółek, potok i las: Męcina Lim, 11. polana: Piwniczna-Zdrój NoS, 12. zagajnik, las, wąwóz i pole: Trzciniца Jas. N. top. z form. -owiec. GórnStG w. Bukowiec StG, ZierMaz w. Bukowiec Gra, KamSan w. Bukowiec Opa, Ra; 13. pole: Bukowiec nad Pilicą Opo. N. prymarna, ponowiona od nazwy wsi.

BUKOWINA, -NY (37) - 1. pole (9) Olszowa Kęp, Grabina Boch, Gosławice Tarn, Wierzchosławice Tarn, Krośnica NoT, Cewków Luba, Bolestraszyce Pól, Wyszatyce Pól, Dąbrówka Ruska Sa, 2. las (7) Szczawa Lim, Knurów NoT, Łopuszna NoT, Niebieszczany Sa, Załuż Sa, Górzanka Les, Rybne Les, 3. góra i las (6) Soblówka Żyw, Obidowa NoT, Krynica NoS, Muszynka NoS, Łosie Gor, Stężnica Les, 4. las i pole (4) Dąbrowica Boch, Morawczyna NoT, Dobra Sa, Brzeżawa Pól, 5. domy, pola, góra i las: Glichów Myś, 6. las, pastwisko i pole: Harkłowa NoT, 7. pole, łąka i las: Ochotnica Dolna NoT, 8. osiedle, polana i pole: Ochotnica Górna NoT, 9. łąka: Szczawnica NoT, 10. góra, las i łąka: Tylmanowa NoT, 11. polana: Waksmund NoT, 12. las i bacówka: Żegiestów NoS, 13. przysiółek i pole: Klęczany Rop, 14. część wsi i pole: Śnietnica Gor, 15. pole, wzgórze, łąka i zagajnik: Osiek Jasielski Jas. N. top. prymarna = apelat. \bukowina 'las bukowy', (collectivum). LubKra w. Bukowina NoT.

BUKOWINKA, -KI (4) - 1. las: Knurów NoT, 2. pole, pastwisko i łąka: Ochotnica Górna NoT. N. top. deminutywna z form. -ka od n. *Bukowina* w tej samej wsi, 3. las: Nowy Targ NoT, 4. pole: Łęczachów Jar. N. top. prymarna = apelat. bukowinka.

BUKOWINKI, -KÓW (2) - pole (2) Garcz Kar, Jaworki NoT. N. top. pluralna.

BUKOWINY, -WIN (3) - 1. las: Piechowice Koś, 2. łąka i pole: Bładzim Świe, 3. pole: Piotrkowice Tarn. N. top. pluralna. GórnsStG os. Bukowiny StG.

BUKOWIŃSKA, -KIEJ (1) - rola: Bukowina Podszkle NoT. N. z form. -ska, top. od n. miejscowości.

BUKOWIŃSKI DZIAŁ, -KIEGO -ŁU (1) - góra: Bukowina Podszkle NoT. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. od n. miejsc.

BUKOWIZNA, -NY (2) - 1. część wsi i pole: Boksze-Osada Sej, 2. łąka: Słupica Ra. N. top. z form. -owizna.

BUKOWNICA, -CY (2) - 1. pole: Psarskie Sza, 2. bagno i pa-stwisko: Borowa Wola Opo. N. top. z form. -ownica.

BUKOWO, -WA (2) - 1. pole: Sambory Łom, 2. las: Glišno Wielkie Choj. N. top. z form. -owo.

BUKOWSKA DROGA, -KIEJ -GI (1) - droga: Przyborów Sza. N. złoż., zest. dzierż.-kult. (jeżeli od n. os. Bukowski) lub top.-kult.

BUKOWSKA GÓRA, -KIEJ -RY (1) - pole i góra: Bukowie Opa. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. od n. miejsc.

BUKOWSKI LAS, -KIEGO -SU (1) - las: Bukowiec Opo. Jw.

BUKOWSKICH KLIN, -KICH -NA (1) - pole: Kamień Haj. N. złoż., zest. dzierż.-kult., człon wyróżn. w dopełniaczu od n. os. Bukowscy.

BUKOWSKIE GÓRY, -KICH GÓR (3) - 1. góry i pole: Bukowiany Opa, 2. góra, pole i las: Buków Brzo. N. złoż., zest. top., człon wyróżn., od n. miejsc.; 3. przysiółek i góry: Zmiennica Brz. N. złoż., zest. dzierż.-top. (jeżeli od n. os. Bukowski) lub topograf.

BUKOWSKIE LASY, -KICH -SÓW (1) - las: Ciężkowice Chrz. Jw.

BUKOWSKIE ŁĄKI, -KICH ŁĄK (3) - 1. łąka (2) Rudnik Opa, Opo-czno Opo. Jw., 2. łąka: Słupia Kon. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. od n. miejsc. Bukowie.

BUKOWSKIE POŁA, -KICH PÓL (1) - pole: Bukowie Opa. Jw.

BUKOWY, -WEGO (1) - las: Krzemienna Brzo. N. top. z form. -owy.

BUKOWY GARB, -WEGO -BA (1) - las: Średnia Pól. N. złoż., zest. top.

BUKOWY LAS, -WEGO -SU (7) - 1. las (6) Mystki Wrze, Krzywo-

płaty Olk, Puchacze Luba, Ruda Różaniecka Luba, Ustrzyki Dolne UsD, Wańkowa UsD, 2. las i góra: Brzegi Dolne UsD. Jw.

BUKOWY LASEK, -WEGO -SKU (1) - las: Nieklań Wielki Koń. Jw.

BUKOWY POTOK, -WEGO -KA (1) - dolina i osada: Obidza NoS. Jw.

BUKOWY WIERCH, -WEGO -CHU (1) - góra i las: Szczawa Lim. Jw.

BUKÓW DZIAŁ, -KOWEGO -ŁU (2) - 1. pole: Kalwaria Pałacowska Pól, 2. góra i pole: Sopotnik Pól. N. złoż., zest. dzierz.-top.

BUKÓW GARB, -KOWEGO -BA (1) - góra: Wysłowa Gor. Jw.

BUKÓWKA, -KI (7) - 1. las (4) Iłowo Mła, Bystrzanowice Cze, Bysina Myś, Kaśna Dolna Tarn, 2. pole: Chwaszczyno Wej, 3. góra: Szewce Kie, 4. góra i las: Myślenice Myśl. N. top. z form. -ówka. KamSan w. Bukówka Iż.

BUKÓWKI, -WEK (8) - 1. pole (4) Wrząca Sie, Czułów Kra, Dąbrowa Szlachecka Kra, Bieliniec Nis, 2. kolonia, pole i las: Nawodzice San, 3. las: Imbramowice Olk, 4. domy i las: Ojców Olk, 5. osiedle i las: Wola Kosnowa NoS. N. top. z form. -ówka (pl.).

BUKWIANKA, -KI (1) - las || Bukwianna, -ny Rzemień Miel. N. top. z form. -anka od apelat bukiew 'owoc buka'.

BUKWIANNA, -NY (1) - las || Bukwianna, -ki Rzemień Miel. N. top. z form. -anna powstałym na skutek wtórnej sufiksacji przymiotników na -n za pomocą formantu -n⁸.

DALSZE BUKOWNICE, -SZYCH -NIC (1) - pole: Skórkowice Opo. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. - przydawka dyferencyjna Dalsze (por. Bliższe Bukownicy).

DROGA BUKOWA, -GI -WEJ (1) - droga: Szewce Nagórne Kut. N. złoż., zest. kult.-top.

GOŹDŹCOWY BUK, -WEGO -KA (1) - las: Kopytowa Kro. N. złoż., zest. top., człon wyróżniający od apelatywu goździec 'mały las'.

GÓRA BUCZYNA, -? (1) - góra -? Będ. N. złoż., zest. top. Z powodu braku formy dopełniacza nie można określić, czy f. Buczy-na to przymiotnik, czy rzeczownik.

GÓRY BUKOWSKIE, GÓR -KICH (1) - przysiółek, pole i wzgórze: Bukowa Jas. N. złoż., zest. top., człon wyróżniający od n. miejsc.

KOŁO BUKA (1) - las: Kochcice Lu. N. top., lokalizujące wyrażenie przyimkowe.

⁸ H. B o r e k, *Nazwy toponimiczne z wtórnie podwojonym nn typu Kamionna, Mszanna*, [w:] *Symbolae philologicae in honorem V. Taszycki*, Wrocław 1968.

KOŁO BUKOWEJ (2) - 1. las: Perła Brz, 2. łąka: Mostki Nis.
Jw.

KOŁO BUKOWSKIEJ DROGI (1) - pole: Osiek Jasielski Jas. Jw.

KU BUCZKU (1) - pole: Trzcínica Kęp. N. top., kierunkowe wy-
rażenie przyimkowe utworzone za pomocą przyimka ku i n. miejsc.
Buczki w archaicznej formie celown. 1. poj. r. męsk.

LAS BUKOWIAŃSKI, -SU -KIEGO (1) - las: Słone Pól. N. złoż.,
zest. top.

LAS BUKOWSKI, -SU -KIEGO (1) - las: Bukowiany Opa. Jw., człon
wyróżn. od n. miejsc.

LAS BUKOWY, -SU -WEGO (2) - las (2) Piotrówka Kro, Glinne Les.
N. złoż., zest. top.

MAŁA BUKOWA, -ŁEJ -WEJ (1) - przysiółek i pole: Bukowa Sta. N.
złoż., zest. top.

NA BUCZACH (1) - las: Muchówka Boch. N. top., lokal wyr.
przyimk.

NA BUCZKOWIE (1) - rola || U Buczka || Buczkowa Sidzina Such.
Jw.

NA BUCZKÓWCE (1) - las: Szczepanowice Tarn. Jw., od n.
miejsc. Buczkówka.

NA BUCZKU (1) - przysiółek i pole: Siedliska Tarn. N. top.,
lokal. wyraż. przyimkowe.

NA BUCZNIKU (1) - pole: Wola Węgierska Jas. Jw., od n. czę-
ści wsi Bucznik.

NA BUCZU (1) - pole: Nadole Kro. Jw.

NA BUCZYNACH (1) - pole: Rzuchowa Tarn. Jw., od n. miejsc.
Buczyny.

NA BUKOWCU (1) - pole: Oblęgór Kie. Jw., od n. pola *Bukowiec*.

NA BUKU (1) - pole: Jastrzębie Kie. Jw.

NADBUCZE, -CZA (1) - pole: Kleszczanów Kra. N. top. para-
dygmaticzna od wyr. przyimk. nad buczem.

POD BUCZKAMI (1) - pole: Polana UsD. N. top., lokal. wyraż.
przyimk.

POD BUCZKIEM (1) - pole: Chechły Rop. Jw.

POD BUCZYŃĄ (14) - 1. pole (2) Trzebień Kęp, Wiśliczka Olk,
2. przysiółek i las (2) Brzeźówka Jas, Łajsce Jas, 3. pole i łą-
ka: Miłoszewice Sta, 4. las: Grabno Brz. Jw.; 5. pole (3) Mała
Wieś Sta, Zaradawa Jar, Jodłowa Jas, 6. domy i pole: Dęborzyn
Jas. Jw.; od n. miejsc. Buczyna, 7. pole (2) Dobromierz Wło,

Golczowice Olk, 8. krzaki: Łękawka Tarn, 9. łąka: Niegłowice Jas. Jw., od n. teren. *Buczyna*.

POD BUKIEM (3) - 1. łąka: Skronina Opo, 2. pole i łąka: Głęboka Droga Prz. Jw.; 3. pole (1) Łągiewniki Małe Lu. Jw., od n. teren. *Buk*.

POD BUKOWĄ GÓRĄ (1) - pole: Zagórze Kie. Jw., od n. teren. *Bukowa Góra*.

POD BUKOWĄ GÓRĘ (1) - pole: Szklary Olk. N. top., kierunk. wyr. przyimkowe.

POD BUKOWCEM (6) - 1. pole: Wierbka Olk. N. top. lokal. wyr. przyimkowe, 2. domy i pole (2) Kłódka Szlachecka Gru, Sułów Kra, 3. pole Góry Trzebiatowskie Opo. Jw. od n. miejsc. Bukowiec; 4. pole (2) Oblęgór Kie. Kocikowa Olk. Jw. od n. teren. *Bukowiec*.

POD BUKOWIEC (1) - pole: Brzustówek Opo. N. top., lokal. wyr. przyimkowe od n. miejsc. Bukowiec.

POD BUKOWSKĄ DROGĄ (1) - pole: Skuły GrM. N. top., lokal. wyr. przyimkowe.

POD BUKOWINĄ (1) - łąka: Krynica NoT. Jw., od n. góry i lasu *Bukawina*.

POD BUKOWSKIE (1) - pole: Grabowa Opo. N. top., kierunk. wyr. przyimkowe.

POD BUKOWYM (1) - las: Kamień Kra. N. top., lokal. wyr. przyimkowe.

POD BUKOWYM LASEM (1) - pole: Ustrzyki Dolne UsD. Jw., od n. lasu *Bukowy Las*.

POD BUKÓWKĄ (2) - 1. pastwisko: Zagórze Kie. Jw., 2. łąka: Kaśna Dolna Tarn. Jw. od n. teren. *Bukówka*.

PODBUCZE, -CZA (3) - 1. pole: Koziegłowy Mysz, 2. las: Świątniki Górne Kra, 3. pole i góra Słotowa Dęb. N. top. paradygmaticzna od wyr. przyimk. pod buczę a. pod buczem.

PODBUCZNIK, -KA (1) - rola: Targoszów Such. N. top. paradygm.

PODBUCZYNA, -NY (2) - przysiółek i las || Pod Buczyną (1) Brzeźówka Jas, Łajsce Jas. Jw.

PODBUCZYNIĘ, -NIA (1) - pole: Wiązownica Duża Sta. Jw.

PODBUKI, -KÓW (1) - pole: Zawadka Rymanowska Kro. Jw. od n. lasu *Buki*.

PODBUKOWA, -? (1) - las: Koniusza Pól. Jw.

PODBUKOWICE, -WIC (1) - las: Pogorzyce Chrz. Jw.

PODBUKOWIE, -WIA (1) - pole: Dzwonowice Olk. Jw.

PODBUKOWIEC, -WCA (2) - 1. las: Pstroszyce Drugie Mie. Jw.;
2. pole: Biskupice Kra. Jw. od n. miejsc. Bukowiec.

POLE OD BUCZKA, -LA... (1) - pole: Nowy Garbów San. N. złoż.,
zest. top. z przydawką przyimkową od n. miejsc. Buczek.

SMARKATY BUK, -TEGO -KA (1) - las: Lutoryż Rze. N. złoż.,
zest. top., chyba jakaś przenośnia.

STARE BUKOWIE, -REGO -WIA (1) - pole: Werdon Gró. Jw.

SUCHE BUKI, -CHYCH -KÓW (1) - las: Niekursko Trz. Jw.

SZADY BUK, -DEGO -KU (1) - drzewo: Hopowo Kar. Jw., człon
wyróżn. szady 'słwy'.

SZCZELNY BUK, -NEGO -KA (1) - las: Lutoryż Rze. Jw.

TORFNIAKI POD BUKAMI, -KÓW... (1) - torfowisko: Piecewo Bro.
N. złoż., zest. top. z przydawką przyimkową.

U BUCZKA (1) - rola || Buczkowa || Na Buczkowie Sidzina Such.
N. dzierz. od n. os. Buczek. Przyimek *u* użyty został w znacze-
niu występującym w związkach frazeologicznych 'w obrębie czyje-
goś domu, gospodarstwa itp.' i precyzuje właściciela, użytkow-
nika⁹.

U BUKA (1) - las: Brzezina Prz. N. top., lokal. wyr. przyimk.
Przyimek *u* użyty został w znaczeniu 'przy, w pobliżu'¹⁰.

U BUKOWSKIEGO (1) - rola i potok: Budzów Such. N. dzierz. od
n. os. Bukowski.

W BUKU (1) - pole: Krzykawa Olk. N. top., lokal. wyr. przy-
imkowe.

W PODBUKOWIU (1) - pole: Miedziana Góra Kie. Jw.

WIELRCH BUKOWINY, -CHU -NY (1) - wzgórze: Brzegi NoT. N. złoż.,
zest. top. z członem wyróżn. w dopełniaczu.

ZA BUCZEM (2) - pole (2) Pławna Tarn, Wolica Boch. N. top.,
lokal. wyr. przyimkowe.

ZA BUCZKIEM (1) - pole || Zabucze Bardo Opa. Jw.

ZA BUCZYNĄ (2) - 1. las: Łękawka Tarn, 2. pole: Chechły Ron. Jw.
z n. teren. *Buczyna*.

ZA BUKAMI (1) - łąka: Boruszyn Cza. Jw. z n. teren. *Buki*.

ZABUCZCE, -CA (1) - pole i łąka: Kiełczew Węg. N. top. z nie-
umotywowaną wtórną sufiksacją n. Zabucze.

⁹ Słownik języka polskiego PAN pod red. W. Doroszewskiego, t. 9, Warsza-
wa 1958, s. 412.

¹⁰ Tamże, s. 411.

ZABUCZE, -CZA (2) - pole (2) || Za Buczkiem (1) Bardo Opa, Słotowa Rze. N. top. paradygmatyczna.

ZABUCZYNA, -NY (1) - pole: Płazów Luba. N. top. paradygmatyczna.

II - CIS

CIS, -SA (1) -SU (1) - 1. część lasu: Radomice Kie, 2. las: Grzędówka Żuk. N. top. prymarna = apelat. .cis 'Taxus baccata'.

CISA GRĄD, -SA -DU (1) - bagno: Gruszki Aug. N. złoż., zest. dzierz.-top., człon wyróżn. od n. os. Cis, człon utożs. = apel. grąd 'miejsce suche, wyżej położone i las rosnący na takim miejscu'.

CISARY, -RÓW (1) - las: Chołowice Pól. N. top. z form. -ar (pl.).

CISE, -SEGO (1) - łąka || Cisna, -ny Klasak Duży Wie. N. top. przymiotnik utworzony za pomocą przyrostka równego końcówce.

CISIE, -SIA (6) - 1. łąka (4) Dąbie Wier, Kaski Wier, Ochędzyn Wier, Kamienica Lu, 2. część miasta i pole || Na Cisiu Częstochowa Czę, 3. pole: Tursko Tarn. N. top. prymarna = apelat. cisie 'las cisowy'. RymKra w. Cisie Miech, Kłó.

CISINY, -SIN (1) - pole: Przyszów Nis. N. top. pluralna od apel. cisina 'lasek cisowy, drzewo cisowe'.

CISKI, -SEK (1) - las: Stryszawa Such. N. top. prymarna = apelat. ciski a. n. pluralna. Stp. forma dopełniacza l. mn.

CISKOWE POTOCZKI, -WYCH -KÓW (1) - potoki i las: Leśnica NoT. N. złoż., zest. top.

CISNA, -NY a. -NEJ (1) - łąka || Cise, -sego Klasak Duży Wie. N. top. przymiotn. z form. -n-. Na podstawie zapisu fonetycznego nie można ustalić, czy odmienia się wg deklin. rzeczownikowej czy przymiotnikowo-zaimkowej.

CISOWA, -WEJ (1) - las || Cisów, -sowa Czyżówka Chrz. N. top. z form. -owa. RymKra w. Cisowa Olk.

CISOWA GÓRA, -WEJ -RY (3) - 1. góra (2) Rotembark Koś, Gulbiniszki Suw, 2. pole: Wydrza Tar. N. złoż., zest. top.

CISOWA SKAŁKA, -WEJ -KI (1) - skała: Nowa Biała NoT. Jw.

CISOWA TURNIA, -WEJ -NI (1) - skała: Witów NoT. Jw., apelat. turnia 'stroma, naga skała'.

CISOWCZYK, -KA (1) - pole, pastwisko i droga: Cisowiec Les. N. deminut. od n. miejsc.

CISOWE, -WEGO (3) - 1. pole (2) Częstkowo Wej, Potok Złoty Czą, 2. las: Siedlec Czą. N. top. z form. -owe.

CISOWE, -WYCH (2) - 1. łąka: Wólka Drażdżewska MaM, 2. pole: Wólka Zychowa Koń. Jw., (pl.).

CISOWE GRAPY, -WYCH GRAP (1) - stok i góra; Międzybrodzie Żywieckie Żyw. N. złoż., zest. top., apelat, grapa 'stromy grzbiet wzgórza, urwisko'.

CISOWIANKA, -KI (1) - rów: Gdynia Gd. N. dzierz. od n. części miasta Cisowa.

CISOWIEC, -WCA (4) - 1. las (2) Błazowa Rze, Kobylany Kro, 2. domy i las: Stobierna Rze. N. top. z form. -owiec.

CISOWNICKI, -KIEGO (1) - las: Cisownik Łuk. N. top. od n. miejsc. z form. -cki.

CISOWNIK, -KA (1) - las i potok: Międzybrodzie Żywieckie Żyw. N. top. prymarna = apelat. cisownik 'las cisowy'.

CISOWSKA GÓRA, -KIEJ -RY (1) - las: Cisów Las Nis. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. od n. miejsc.

CISOWSKIE DĄBRÓWKI, -KICH -WEK (1) - pole: Nowosielec Nis. Jw., człon wyróżn. od n. miejsc. Cisów.

CISOWSKIE ŁĄKI, -KICH ŁĄK (1) - łąka: Lelitków Koń. Jw.

CISOWY, -WEGO (1) - pole: Wola Krecowa San. N. top. z form. -owy.

CISOWY DÓŁ, -WEGO DOŁU (1) - las: Jodłówka Tuchowska Tarn. N. złoż., zest. top.

CISOWY WIERCH, -WEGO -CHU (1) - las: Wierchomla Mała NoS. Jw.

CISÓW, -SOWA (3) - 1. las || Cisowa, -wej Czyżówka Chrz, 2. pole i skała: Nowa Biała NoT, 3. pole i łąka: Siemuszowa Sa. N. top., rzeczownikowiony przymiotnik a. n. dzierz. od n. os. Cis z form. -ow. Odmienia się wg dekl. rzeczownikowej męskiej, twar-dotemat. KamSan w. Cisów Kie.

CISÓWEK, -WKA (2) - 1. przysiółek i pole: Łopuchowo Suw, 2. łąka: Rozkochów Chrz. N. top. z form. -ówek.

CISÓWKA, -KI (5) - 1. rzeka i las: Knyszyn Moń, 2. pole i las: Soce Haj, 3. las i góra: Łukawica Lim, 4. pole: Niedzica NoT, 5. las: Przedbórz Kol. N. top. z form. -ówka. RymKra w. Cisówka Olk.

CISÓWKI, -WEK (1) - zarośla: Rybaki Bia. N. top. z form. -ówka (pl.).

CISY, -SÓW (3) - 1. las: Blizna Aug, 2. pastwisko, krzaki i las: Żmigród Stary Jas, 3. pastwisko: Jasionka Kro. N. top. prymarna = apelat. cisy a. n. pluralna. GórnPow w. Cisy Mal.

CISZ, -SZU (1) -SZA (1) - las (2) Czarnia Duża Ryp, Łuków Łuk. N. dzierż. od n. os. Cis z form. -*jb a. od cichy - top.

DUŻY CISOWIEC, -ŻEGO -WCA (1) - pole i las: Sromowce Wyżne NoT. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. - przydawka dyferencyjna Duży (por. Mały Cisowiec).

GÓRA CISOWA, -RY -WEJ (1) - góra: Jęgrzna Kie. N. złoż., zest. top.

GÓRA CISOWSKA, -RY -KIEJ (1) - góra i pole: Mchawa Les, N. złoż., zest. top.-dzierż. (od n. os. Cisowski) lub topograficzne.

LAS CISIAŃSKI, -SU -KIEGO (1) - las: Cisie Kłó. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. od n. miejsc.

LAS CISZEWSKI, -SU -KIEGO (1) - las: Cisew Tur. Jw.

MAŁY CISOWIEC, -ŁEGO -WCA (1) - pole, las i zbocze góry: Sromowce Wyżne NoT. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. - przyd. dyfer. Mały (por. Duży Cisowiec).

MŁODA CISOWA, -DEJ -WEJ (1) - pole: Żary Chrz. Jw., człon wyróżniający - przyd. dyferenc. Młoda (por. Stara Cisowa).

POD CIS (1) - pole i łąka: Zychy Koń. N. top., kierunk. wyrażenie przyimkowe.

POD CISAWCEM (1) - las: Łęki Strzyżowskie Kro. N. top., lokal. wyr. przyimkowe.

POD CISKI (1) - pole: Suwin Puł. N. top., kierunk. wyr. przyimk. od n. miejsc. Ciski.

POD CISÓWKIEM (1) - kolonia i pole: Rakówek Suw. N. top., lokal. wyr. przyimk. od n. miejsc. Cisówek.

PODCISIE, -SIA (1) - pole: Wronowice Łas. N. top. paradygmatyczna.

POLA CISIAŃSKIE, -? (1) - pola: Cisie Kłó. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. od n. miejsc.

STARA CISOWA, -REJ -WEJ (1) - pole: Żary Chrz. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. - przydawka dyferenc. Stara (por. Młoda Cisowa).

WYGON CISOWNICKI, -? (1) - las: Budki Łuk. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. od n. miejsc. Cisownik.

ZACISÓWKA, -KI (1) - kolonia i pole: Koźliki Bia. N. top. paradygmatyczna.

III - JAWOR

JAWOR, -RA (10) -RU (6) - 1. las (3) Rogów SoP, Stara Wieś Koń, Cichawka Boch. 2. las i pole (2) Luźmierz Lim, Solina Les, 3. góra (2) Teleśnica Oszarowa UsD, Wysowa Gor, 4. pole: Gąsiorowo Puł, 5. pole i łąka: Grabki Duże Sta, 6. rzeka i łąka: Gorzków Kaw, 7. pole i dół: Lgota Wielka Mie, 8. góra, las i pastwisko: Juszczyń Such, 9. łąka: Wierchomla Mała NoS, 10. góra i pole: Zahoczewie Les, 11. góra i las: Łobozew UsD, 12. kotlina i zagajnik: Zarzecze Jas. N. top. prymarna = apelat. jawor 'Acer pseudoplatanus'. KamSan w. Jawor Opo. Iż. Jęd.

JAWORA, -RY (3) - 1. las (2) Bąkowa Góra Rad. Kalinki Rad, 2. pole i domy Dobrenice PiT. N. top., przymiotnik rodzaju żeńskiego utworzony za pomocą przyrostka równego końcówce. Odmienia się wg dekl. żeńskiej twar-dotem.

JAWOREK, -RKA (6) - 1. pole (4) Piątkowo GoD, Kazimierzów Węg, Majdan Węg, Bindużka MaM, 2. las: Przywózki SoP, 3. góra i pole: Racławice Mie. N. top. prymarna = apelat. jaworek.

JAWORKA, -KI (3) - 1. pole i staw: Ziemięcin Radz, 2. pole: Domaradzice Sta, 3. łąka i pole: Iwanowice Duże Kłó. N. top. z form. -ka.

JAWORKI, -REK (2) - 1. pole: Jawór Jęd, 2. łąka: Grzymała BuZ. N. top. prymarna = apelat. jaworki a. n. pluralna. Stp. forma dopełniacza l. mn. rodz. męsk.

JAWORKOWA, -WEJ (1) - rola || U Jaworka Juszczyń Such. N. dzierż. od n. os. Jaworek z form. -owa.

JAWORNIA, -NI (1) - pole: Wylazłów Pod. N. top. z form. -nia.

JAWORNICA, -CY (2) - góra i las (2) Sułkowice Wad, Targanica Wad. N. top. z form. -nica.

JAWORNICKI LAS, -KIEGO -SU (1) - las: Dylągowa Brzo. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. od n. miejsc. Jawornik.

JAWORNIK, -KA (6) - 1. las (4) Lasochów Jęd, Wałki Tarn, Woła Sękowa Sa, Posada Jaślińska Sa, 2. góra i las (2) Wysoka Such, Wisłoczek Sa. N. top. prymarna = apelat. jawornik 'las jaworowy'. RymKra w. Jawornik Mysz, LubKra w. Jawornik Myś.

JAWORNIKI, -KÓW (2) - 1. pole i łąka: Kijany KaW, 2. pole: Przemków KaW. N. top. pluralna.

JAWOROWA, -WEJ (2) - 1. pole i zarośla: Mogilany Kra, 2. góra i skała: Kościelisko NoT. N. top. z form. -owa.

JAWOROWE, -WEGO (1) - las: Leszczawa Górna Pól. Jw. (neutr.)

JAWOROWIEC, -WCA (4) - 1. las (3) Chlewiska Lub, Wola Sernicka Lub, Krzemień JaL, 2. potoki i pastwisko: Tylmanowa NoT. N. top. z form. -owiec.

JAWOROWO, -WA (2) - 1. miejsce w polu: Świniary Prza, 2. pole: Szemborowo Siu. N. top. z form. -owo.

JAWORÓW, -ROWEGO (1) - pole: Borysławka Pól. N. top., pierwotny przymiotnik a. n. dzierżawcza od n. os. Jawor po elipsie ew. członu utożsamiającego. Odmienia się wg dekl. przym.-zaimk. twar-dotemat.

JAWORÓWKA, -KI (1) - skała: Imbramowice Olk. N. top. z form. -ówka.

JAWORSKA GÓRA, -KIEJ -RY (1) - góra i las: Folusz Jas. N. złoż., zest. dzierż.-top. od n. os. Jawor lub Jaworski a. n. topograficzna.

JAWORSKA ŁĄKA, -KIEJ -KI (1) - łąka: Koszkowo Gos. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. od n. miejsc. Jawory.

JAWORSKI, -KIEGO (1) - kolonia i pole: Wilkowo Stare Łap. N. dzierż. od n. os. Jawor z form. -ski a. od n. os. Jaworski lub n. topograf.

JAWORSKI LAS, -KIEGO -SU (3) - las (3) Podolany Lip, Katary Tarn, Jaworze Jas. N. złoż., zest. top., człony wyróżn. od nazw miejsc. Jawór, Jawornik Nowy i Jaworze.

JAWORSKIE, -KICH (2) - 1. las Grębiczyna Dęb, Tak jak Jaworski (pl.). 2. las: Jaworze Dolne Dęb. N. top. od n. miejsc. po elipsie ew. członu utożsamiającego.

JAWORSKIE, -KIEGO (5) - 1. pole: Balin Chrz, 2. góra: Rycerka Dolna Żyw, 3. polana: Ujsoły Żyw, 4. rola Stryszawa Such. Tak jak Jaworski (neutrum). 5. pole: Lipa Jęd. N. top. od n. miejsc. Jawor. po elipsie ew. członu utożsamiającego.

JAWORSZCZYŻNA, -NY (2) - pole (2) Groniec Olk, Nakło Pól. N. dzierż. z form. -(szcz)-yzna od n. os. Jawor.

JAWORY, -RÓW (2) - pole (2) Wołkowyja Les, Hoszów UsD. N. top. prymarna = apel. jawory a. n. pluralna.

JAWORY-RĘBISZE, -WOR -SZÓW (1) - łąka: Dyszobaba MaM. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. od n. miejsc. Rębisze-Kolonia.

JAWORYCZ, -CZA (1) - las: Berezka Les. N. top. z form. -ycz.

JAWORYSZ, -SZA (1) - góra i las: Wołkowyja Les. N. top. z form. -ysz.

JAWORZ, -RZA (2) - 1. las: Kobyliczyna Lim, 2. góra: Stańkowa NoS. N. dzierz. od n. os. Jawor z form. -*jb a. paradygmatyczna od apel. jaworze.

JAWORZANA, -NEJ (1) - góra i las: Szczawnica NoT. N. top. z form. -ana od n. miejsc. Jaworki.

JAWORZE, -RZA (11) - 1. las i góra (3) Męcina Lim, Pisarzo-wa Lim, Klicznia NoS, 2. łąka i pole (2) Tylmanowa NoT, Głowienka Kro, 3. góra (2) Ptaszkowa NoS, Brzeziny Rop, 4. pole: Kowalowa Tarn, 5. łąka: Zerków Brz, 6. las: Malinówka Brzo, 7. doły, kotlina, krzaki i pastwisko: Jodłowa Jas. N. top. prymarna = apelat. jaworze 'las jaworowy'.

JAWORZEC, -RCA (3) -RZCA (1) - 1. parów: Adamowice Mie, 2. wawóz Rządowice Mie, 3. pastwisko: Kwaczała Chrz, 4. potok i dolina: Teleśnica Oszwarowa UsD. N. top. z form. -ec.

JAWORZNI GOŚCINIEC, -NIEGO -ŃCA (1) - droga: Głowienka Kro. N. złoż., zest. top.-kult. Sądząc po rodzaju obiektu człon utożsamiający ma znaczenie 'droga'.

JAWORZYCE, -RZYC (1) -RZYCA (1) - 1. las: Wierzbanowa Myś, 2. pole, krzaki i pastwisko: Kościelisko NoT. N. typu patronimicznego pełniąca funkcję dzierz. W drugim przykładzie dopełniacz w 1. pojedynczej.

JAWORZYNA, -NY (36) - 1. góra i las (9) Glinka Żyw, Międzyorodzie Bialskie Żyw, Oczków Żyw, Przyborów Żyw, Soblówka Żyw, Ponice NoT, Regietów Gor, Wysowa Gor, Zdynia Gor, 2. góra (7) Kocierz Moszczaniecki Żyw, Rycerka Górna Żyw, Sopotnia Mała Żyw, Sopotnia Wielka Żyw, Krynica NoS, Łabowa NoS, Milik NoS, 3. polana (5) Szczawa Lim, Obidowa NoT, Oczotnica Dolna NoT, Witów NoT, Obidza NoS, 4. las (4) Międzybrodzie Żywieckie Żyw, Łopuszna NoT, Gaboń NoS, Żłotne NoS, 5. łąka (2) Szczyrk BiB, Lipowa Żyw, 6. góra i polana (2) Lachowice Such, Poręba Wielka Lim, 7. pole (2) Wierchomla Mała NoS, Raczkowa Sa, 8. las i polana: Korbielów Żyw, 9. góra, las i polana: Stryszawa Such, 10. las, góra i łąka: Tylmanowa NoT, 11. grzbiet góry: Szczawnik NoS, 12. góra, las i pastwisko: Krempna Jas. N. top. prymarna =

apelat jaworzyna 'las jaworowy, drzewo jaworowe, polana w lesie'.

JAWORZYNA DRUGA, -NY -GIEJ (1) - rola: Stryszawa Such. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. - przydawka dyferencyjna Druga (por. Jaworzyna Pierwsza).

JAWORZYNA DUŻA, -NY -ŻEJ (1) - las: Rycerka Górna Żyw. Jw., człon wyróżn. - przyd. dyferenc. Duża (por. Jaworzyna Mała).

JAWORZYNA MAŁA, -NY -LEJ (2) - 1. las: Rycerka Górna Żyw, 2. góra: Roztoka Ryterska NoS. Jw., człon wyróżn. - przyd. dyferenc. Mała (por. Jaworzyna Duża, Jaworzyna Wielka).

JAWORZYNA PIERWSZA, -NY -SZEJ (1) - rola: Stryszawa Such. Jw., (por. Jaworzyna Druga).

JAWORZYNA WIELKA, -NY -KIEJ (1) - góra Roztoka Ryterska NoS. Jw., (por. Jaworzyna Mała).

JAWORZYŃKA, -KI (8) - 1. góra (3) Rycerka Górna Żyw, Wierchomla Wielka NoS, Krynica NoS. N. top. deminutywna z form. -ka od n. teren. *Jaworzyna* w tej samej miejsc.; 2. grzbiet 'góry i polana: Kościelisko NoT, 3. dolina Olcza NoT, 4. las Frycowa NoS, 5. łąka Nowa Wieś NoS, 6. góra: Zarzeczcie NoS. N. top. prymarna = apelat. jaworzynka.

JAWORZYŃKI, -NEK (2) - 1. las, hala i bacówka: Berest NoS, 2. góra i las: Tylicz NoS. N. top. pluralna.

JAWORZYŃNY, -RZYŃ (3) - 1. pole: Ryków Prz, 2. przysiółek, pole i las: Zawadka Myś, 3. góra, łąka, polana i zagajnik: Kłuszkowice NoT. N. top. pluralna.

JAWORZYŃSKA GÓRA, -KIEJ -RY (1) - góra: Jaworznia Kie. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. od n. miejsc.

JAWORZYŃSKI ŻLEB, -KIEGO -BU (1) - dolina: Małe Ciche NoT. N. złoż., zest. top., człon utożs. = apelat. żleb 'skalisty parów, wąwóz, rozpadlina'.

NA JAWORZU (1) - las: Chyszówki Lim. N. top., lokalizacyjne wyr. przyimkowe.

NAD JAWORSKIM (1) - pastwisko: Zalesie Łas. Jw.

NADJAWORZE, -RZA (1) - pole: Adamowice Mie. N. top. paradygmat. od wyr. przyimkowego.

POD JAWOREM (2) - 1. pole: Teleśnica Oszwarowa UsD. N. top. lokal. wyr. przyimk.; 2. pole: Trzcianka Dolna Sta. Jw. od n. teren. *Jawor*.

POD JAWORKI (1) - polana: Witów NoT. N. top., kierunkowe wyr. przyimkowe.

POD JAWORKIEM (1) - pole: Lisowice Lu. N. top., lokal. wyrażenie przyimkowe.

POD JAWOROWEM (1) - pole i las: Roztoka Pól. Jw.

POD JAWORSKIM LASEM (1) - pole: Drochów Górny Kie. Jw.

PODJAWOR, -RA (1) - pole: Porąbki Wie. N. top. paradygmatyczna.

PODJAWOROWE, -WEGO (1) - pole: Leszczawa Górna Pól. Jw. z n. lasu *Jaworowe*.

PODJAWORZE, -RZA (2) - 1. pole i łąka: Rębisze-Parcele Ost, 2. las Chyszówki Lim. Jw.

POLA JAWORSKIE, POL -KICH (1) - pola: Jawornik Nowy Tarn. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. od n. miejsc.

U JAWORKA (1) - rola || Jaworkowa, -wej Juszczyń Such. N. dzierż. od n. os. Jaworek.

ZAJAWORZE, -RZA (1) - las i leśniczówka: Librantowa NoS. N. top. paradygmatyczna.

IV - MODRZEW

DO MODRZEW (1) - las || Modrzew, -wia Kroqulcza Sucha Szy. N. top., kierunkowe wyr. przyimkowe. Stp. forma dopełn. l. mn.

DROGA MODRZEWIOWA, -GI -WEJ (1) - las: Psary-Stara Wieś Kie. N. złoż., zest. kult.-top.

KOŁO MODRZEWIA (1) - polana || Od Modrzewia Pogorzelec Sej. N. top., lokal. wyr. przyimkowe.

KOŁO MODRZEWIOWEJ DROGI (1) - pole i las: Kuźnica Prz. Jw.

MODRODRZEW, -WIA (2) - 1. pole: Popielarka MaM, 2. las: Chwałkowo Kościelne Śre. N. top. prymarna = apelat. modrodrzew 'modrzew'.

MODRZEJ, -JA (1) - las: Zagórze Chrz. N. top. prymarna = apelat. modrzej 'modrzew'.

MODRZEJE, -JÓW (1) - pole i łąka: Mętków Chrz. N. top. prymarna = apelat. modrzej a. n. pluralna.

MODRZEJEWO, -WA (1) - pole: Unikowo Cie. N. top. z form. -ewo po spółgłosce j.

MODRZEJEWSKI LAS, -KIEGO -SU (1) - las: Węgierskie Śro. N. złoż., zest. dzierż.-top. (od n. os. Modrzejewski) a. n. top. z form. -ski.

MODRZEJKI, -JEK (1) - pole: Jarosławki Śre. N. top. prymarna = apelat. modrzejki a. n. pluralna.

MODRZEJOW, -JOWA (1) - przysiółek i pole: Podlaszcze Jęd. N. top., pierwotny przymiotnik a. n. dzierz. od n. os. Modrzej z form. -ow. Odmienia się wg dekl. rzeczownikowej męskiej, twardestem. RymKra w. Modrzejów Będ.

MODRZEJÓWKA, -KI (1) - pole: Holendry Baranowskie GrM. N. top. z form. -ówka.

MODRZENIE, -NIA (1) - zagajnik: Grabie Kra. N. top. prymarna = apelat. modrzenie 'las modrzewiowy' (collectivum).

MODRZENIE, -NI (3) - 1. las (2) Jawornik Myś, Maniowy NoT, 2. pole, las i pastwisko Ochotnica Górna NoT. N. top. prymarna = apelat. modrzenie a. n. pluralna.

MODRZEW, -WIA (2) -WA (2) - las (4) Krasik Opo, Ruski Bród Prz, || Do Modrzew (1) Krogulcza Sucha Szy, Czarnca Wło. N. top. prymarna = apelat. modrzew 'Larix polonica'. KamSan w. Modrzew Opo.

MODRZEWCE, -COW (1) - las: Szczerców Łas. N. top. z form. -ec (pl.).

MODRZEWEK, -KA (4) - 1. pole (2) Gapinin Opo, Wygnanów Opo, 2. łąka: Mnin Koń, 3. las: Małe Końskie Opo. N. top. prymarna = apel. modrzewek. KamSan w. Modrzewek Opo.

MODRZEWIA, -WIÓW (1) - pole: Jabłonica Sta. N. top. plur. z form. -*bje (collectivum).

MODRZEWIANKA, -KI (1) - las || Modrzewie, -wi Podgrodzie Opa. N. top. z form. -anka.

MODRZEWIE, -WIA (6) - 1. pole (3) Fałków Koń, Wola Morawicka Kie, Obice BuZ, 2. wąwóz: Klony San, 3. pole i łąka: Kuzielów Wło, 4. część wsi i pole: Bardo Opa. N. top. prymarna = apelat. modrzewie 'las modrzewiowy'.

MODRZEWIE, -WI (12) -WIÓW (4) - 1. las (11) Franciszkowo Suw, Gawrych-Ruda Suw, Krzywe Suw, Lipniak Suw, Płociczno Suw, Maćkowa Ruda Sej, Sejny Sej, Osińska Buda Aug, Kuroz węki Sta, || Modrzewianka, -ki (1) Podgrodzie Opa, Snarki Opo, 2. pole (2) Wysoki Średnie Sta, Maziarnia Nis, 3. krzaki: Książenice GrM, 4. część lasu: Borowiec Śre. N. top. prymarna = apelat. modrzewie a. n. pluralna. KamSan w. Modrzewie Opo.

MODRZEWIE POD MUROWANYM MOSTEM, -WI... (1) - las: Krasnopol Sej. N. złoż., zest. top. z przydawką przyimkową (z n. miejsc. Murowany Most).

MODRZEWIEC, -WCA (4) - las (4) Niwy Beł, Spóle Wier, Gidle Rad, Górka Rad. N. top. z form. -ec.

MODRZEWINA, -NY (12) - 1. las (4) Mała Wieś Gró, Krasna Koń, Antoniów Szy, Majdanki Szy, 2. pole (2) Wólka Koń, Miedzna Drewniana Opo, 3. łąka: Furmanów Koń, 4. pole i góra: Huta Szy, 5. pole i pastwisko: Mychów-Kolonia Opa, 6. pole i rzeka: Zamkowa Wola Opa, 7. góra i krzaki: Januszowice Buż, 8. łąka i las: Kościelisko NoT. N. top. prymarna = apelat. modrzewina 'las modrzewiowy, drzewo modrzewia'.

MODRZEWISKA, -WISK (1) - pole: Ćmińsk Rządowy Kie. N. top. z form. -isko (pl.).

MODRZEWKA, -KI (1) - pole: Sulejów Lip. N. top. z form. -ka.

MODRZEWKI, -WEK (1) -KÓW (1) - 1. las: Jęgrna Kie, 2. pole: Gapinin Kolonia Opo. N. top. prymarna = apelat. modrzewki a. n. pluralna. Stp. forma dop. 1. mn. r. męsk.

MODRZEWNA GÓRKA, -NEJ -KI (1) - las: Jeziórko Tar. N. złoż., zest. top.

MODRZEWIOWA GÓRA, -WEJ -RY (2) - 1. góra: Błonne GoD, 2. część lasu Żelgniewo Cho. Jw.

MODRZEWIOWE BAGNO, -WEGO -NA (1) - bagno: Franciszkowo Suw, Jw.

MODRZEWIOWY DUKT, -WEGO -TU (1) - dukt: Szymonki Raw. N. złoż., zest. top.-kult., człon utożs. = apelat. dukt 'prosta droga leśna powstała przez wyrabianie drzew a. linia podziału powierzchniowego terenu leśnego'.

MODRZEWOWA GÓRA, -WEJ -RY (1) - wzgórze, las i pole: Bułkowiźna Aug. N. złoż., zest. top.

MODRZEWSKA GÓRA, -KIEJ -RY (1) - góra: Modrzewie Iłż. N. złoż., zest. top., człon wyróżn. od n. miejsc.

MODRZEWSKI LAS, -KIEGO -SU (1) - las: Modrzejowice Ra. Jw.

MODRZEWSKIE, -KICH (1) - pole: Dąbrowa Wło. N. dzierż. (od n. os. Modrzewski) a. topograf. po elipsie ew. członu utożsamiającego.

MODRZEWSZCZYŻNA, -NY (2) - 1. las i pole: Łączkowice Rad, 2. las: Kobile Wielkie Rad. N. dzierż. od n. os. Modrzew z form. -(szcz)yzna.

NA MODRZEJACH (1) - las: Sierbowice Olk. N. top., lokal. wyr. przyimkowe.

NA MODRZEWIU (1) - pole: Roztylice Opa. Jw.

OD MODRZEWIA (1) - polana || Koło Modrzewia Pogorzelec Sej. N. top., kierunkowe wyr. przyimkowe.

POD MODRZEJEM (1) - pole: Przewód Piń. N. top., lokal. wyr. przyimkowe.

POD MODRZEWIEM (4) - 1. pole: Lubania RaM, 2. las: Brzeście Wło, 3. część lasu: Radziszów Kra. Jw. 4. pole: Czarnca Wło. Jw. od n. lasu *Modrzew.*

POD MODRZEWINĄ (2) - 1. pole: Komorów Koń. Jw., 2. pole: Miedzna Drewniana Opo. Jw. od n. pola *Modrzewina.*

POD MODRZEWSKIEM (1) - pole: Małe Końskie Opo. Jw.

U MODRZEWIA (1) - pole: Hucisko Borkowieckie Prz. Jw.

W MODRZEWIU (1) - pole: Mroczkowice RaM. Jw.

ZA MODRZEWINĄ (1) - pole: Januszowice Buż. Jw., od n. góry *Modrzewina.*

ZA MODRZEWSKĄ DROGĄ (1) - las: Wymysłów Prz. Jw.

ANALIZA JĘZYKOWA MATERIAŁU

Ogółem wybrane zostało 296 nazw. W tym od n. *buk* 141, od n. *cis* 49, od n. *jawor* 59 i od n. *modrzew* 47. Ponieważ materiał, którym dysponowałam, nie zawierał żadnych danych dotyczących motywu nazwy, przy określaniu znaczenia tych nazw oprzeć się można było jedynie na znajomości funkcji znaczeniowej formantów. W sytuacji, gdy jeden formant pełnić może kilka funkcji (dotyczy to ok. 1/3 materiału) jednoznaczne zakwalifikowanie nazw tymi formantami tworzonych było bardzo trudne.

Analiza zebranego materiału wykazała, że nazwy, które w swojej strukturze posiadają nazwy *buk*, *cis*, *jawor* i *modrzew* tworzone są od a) apelatywów topograficznych, b) od nazw osobowych pochodzących od apelatywów topograficznych, c) od nazw geograficznych (miejscowych i terenowych) pochodzących od apelatywów topograficznych.

Nazwy pochodzące bezpośrednio od apelatywów topograficznych

I - Prymarne rzeczownikowe

Bucze, Buczek, Bucznik, Buczyna, Buczynka, Buk, Bukowie, Bukowina, Bukowinka (też sekund.), Cis, Cisie, Cisownik, Jawor, Jaworek,

*Jawornik, Jaworze, Jaworzyna, Jaworzynka (też sekund.), Modro-
drzew, Modrzej, Modrzenie (collect.), Modrzew, Modrzewek, Modrze-
wie (collect.), Modrzewina.*

Niektóre z podanych tu wyrazów nie są notowane przez słowniki. Nazwy *Cisie, Jaworze, Modrzenie, Modrzewie* uznane zostały za prymarne jako analogiczne do znanego apelatywu zbiorowego *bucze*. Natomiast w wypadku nazw *Bucznik, Cisownik, Jawornik*, istnienie takich wyrazów pospolitych stwierdzają J. Rudnicki i E. Pawłowski w pracach o nazwach geograficznych Bojkowszczyzny i ziemi sądeckiej¹¹.

II - Sekundarne

1. sufiksalne rzeczownikowe

-acz	<i>Buczacz</i>
-anka	<i>Buczanka, Bukwianka, Modrzewianka</i>
-anna	<i>Bukwianna</i>
-ar	<i>Cisary (pl.)</i>
-c	<i>Zabuczce, -ca</i>
-ec	<i>Bukowce (pl.), Jaworzec, Modrzewiec, Modrzewce (pl.)</i>
-isko/-ysko	<i>Buczyska (pl.), Modrzewiska (pl.)</i>
-ka	<i>Jaworka, Modrzewka - w funkcji topograficznej, Bukiewki (pl.), Bukawinka, Jaworzynka - w funkcji deminutywnej</i>
-nia	<i>Jawornia</i>
-nica	<i>Jawornica</i>
-owczyisko	<i>Bukowczyisko (a. -isko od n. Bukowiec).</i>
-owica	<i>Bukowica</i>
-owiec	<i>Bukowiec, Cisowiec, Jaworowiec</i>
-owizna	<i>Bukowizna</i>
-ownica	<i>Bukownica</i>
-owo/-ewo	<i>Bukowo, Jaworowo, Modrzejewo</i>
-ówek	<i>Cisówek</i>
-ówka	<i>Buczówka, Bukówka, Bukówki (pl.), Cisówka, Cisówki (pl.), Jaworówka, Modrzejówka</i>
-ycha	<i>Buczycha</i>

¹¹ Rudnicki, op. cit.; Pawłowski, op. cit.

-ycz	<i>Jaworycz</i>
-ysz	<i>Jaworysz</i>

2. sufiksalne przymiotnikowe

Nazwy tego typu można uznać za prymarne, równe apelatynom przymiotnikowym albo sekundarne, utworzone od nazw drzew toponimicznymi formantami przymiotnikowymi. Ponieważ kwestii tej nie da się jednoznacznie rozstrzygnąć, zdecydowałam się, w celu uniknięcia wyodrębniania zbyt wielu grup nazw dwuznacznych, na uznanie wszystkich nazw przymiotnikowych za derywaty.

- n- *Cisna*
- ow- *Buczynowa, Bukowa, Bukowe (sing.), Bukowy, Cisawa, Cisawe (sing. i pl.), Cisowy, Jaworowa, Jaworowe*
- równe końcówce fleks. *Jawora, Bukie, Cise*

3. paradygmatische

Nadbucze, Nadjaworze, Podbucze, Podbucznik, Podbuczyna, Podbuczynie, Podbukowa, Podbukowie, Podbukowiec, Podcisie, Podjavor, Podjavorze, Zabucze. Zaóuczyna, Zacisówka, Zajaworze.

4. pluralne

Buczniki, Buczynki, Buczyny, Bukowinki, Bukowiny, Cisiny, Jaworniki, Jaworzynki, Jaworzyny.

III - Nazwy prymarne a. sekundarne

Nazwy pluralne nie derywowane formantami topograficznymi zaliczone zostały do nazw sekundarnych w oparciu o punkt widzenia, jaki przedstawili J. Bał i J. Głuszcak¹². Nie we wszystkich jednak wypadkach istnieje pewność, że nazwy te to derywaty toponomastyczne. Szczególnie dużo wątpliwości budzi grupa nazw, co do których można przypuszczać, że liczba mnoga nazwy jest skutkiem wielości obiektów w terenie.

Buczki, Buki, Ciski, Cisy, Jaworki, Jawory, Modrzeje, Modrzejki, Modrzeńce, Modrzenie, Modrzenie, Modrzenieki.

¹² J. Bał, *Niemotywowane pluralis niektórych nazw terenowych*, "Onomastica" VIII, 1963, s. 171-194; J. Głuszcak, *Pluralne nazwy topograficzne typu wierzby, Gory*, "Rozprawy Komisji Językowej Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego" VIII, 1971, s. 144-166.

IV - Nazwy złożone

1. zestawienia nominalne

a) topograficzne:

przymiotnik + rzeczownik - *Beska Buczyna, Bliższe Bukownice, Buczna Góra, Buczna Niwa, Buczyna Góra, Buczynowe Turnie, Bukowa Debrz, Bukowa Góra, Bukowa Górka, Bukowa Łąka, Bukowcwy Dół, Bukowe Doły, Bukowy Garb, Bukowy Las, Bukowy Lasek, Bukowy Potok, Bukowy Wierch, Dalsze Bukownice, Goździcwy Buk, Smarkaty Buk, Stare Bukowie, Słone Buki, Szacy Buk, Szczelny Buk, Ciskowe Potoczki, Cisowa Góra, Cisowa Skalka, Cisowa Turnia, Cisowe Grapy, Cisowy Dół, Cisowy Wierch, Duży Cisowiec, Mały Cisowiec, Modrzewna Górka, Modrzewiowa Góra, Modrzewiowe Bagno, Modrzewowa Góra.*

rzeczownik + przymiotnik - *Góra Buczyna* (ze względu na brak zapisanej formy dopełniacza nie jest pewne, czy *Buczyna* to rzeczownik czy przymiotnik), *Las Bukowy, Góra Cisowa, Jaworzyna Mała, Jaworzyna Wielka.*

przymiotnik + przymiotnik - *Młoda Cisowa, Stara Cisowa*

przymiotnik + liczebnik - *Jaworzyna Druga, Jaworzyna Pierwsza*

rzeczownik + rzeczownik - *Jawory-Rębisze*

b) dzierżawczo-topograficzne:

rzeczownik + przymiotnik - *Buczki Popowskie*

c) kulturalno-topograficzne (i odwrotnie):

przymiotnik + rzeczownik - *Jaworzni Gościniec, Modrzewiowy Dukt*

rzeczownik + przymiotnik - *Droga Modrzewiowa*

2. zestawienia typu rzeczownik + przydawka przyimkowa

Torfniaki pod Bukami, Modrzewie pod Murowanym Mostem

3. zestawienia z drugim członem w dopełniaczu

Wieron Bukowiny

4. wyrażenia przyimkowe

a) miejscowe:

z przyimkiem *koło* - *Koło Buka, Koło Bukowej, Koło Modrzewia, Koło Modrzewiowej Drogi*

z przyimkiem *na* - *Na Buczach, Na Buczkawie, Na Buczku, Na Buczu,*

Na Bukach, Na Bukawcu, Na Buku, Na Jaworsu, Na Modrzejach, Na Modrzewiu

z przyimkiem pod - *Pod Buczkami, Pod Buczkiem, Pod Buczyną, Pod Bukiem, Pod Bukawcem, Pod Bukowym, Pod Bukówką, Pod Cisawcem, Pod Jaworem, Pod Jaworkiem, Pod Jaworowem, Pod Modrzejem, Pod Modrzewiem, Pod Modrzewiną, Pod Modrzewskim*

z przyimkiem u - *U Buką, U Modrzewia*

z przyimkiem w - *W Podbukowiu, W Modrzewiu*

z przyimkiem za - *Za Buczem, Za Buczkiem,*

b) kierunkowe:

z przyimkiem do - *Do Modrzew*

z przyimkiem od - *Od Modrzewia*

z przyimkiem pod - *Pod Bukową Górą, Pod Cis, Pod Jaworki*

Wśród 210 nazw utworzonych od apelatywów topograficznych największą grupę stanowią nazwy złożone (94), na drugim miejscu znajdują się nazwy sekundarne (80), a na trzecim prymarne (25). Najliczniejsze spośród nazw złożonych są zestawienia nominalne (51), a wśród nich typ przymiotnik + rzeczownik (37). Drugie miejsce pod względem ilości zajmują wyrażenia przyimkowe (40). Najwięcej takich nazw tworzonych jest z przyimkiem *pod* (18), a następnie *na* (10). Jako człon utożsamiający zestawienia element pochodzący od nazwy drzewa wystąpił 19 razy (17 razy rzeczownik 2 razy przymiotnik), a jako człon wyróżniający 34 razy (przym. z suf. -ow- 27, z suf. -n- 4, z suf. -in- 2, w wyraż. przyimk. 1). Spośród nazw sekundarnych najliczniejsza jest grupa nazw sufiksalnych (52). Największą produktywnością wykazały się tutaj: przymiotnikowy formant -ow- we wszystkich rodzajach i liczbach (10), rzeczownikowy form. -ówka, który utworzył 7 nazw oraz form. -owo, -owiec i -anka po 3 nazwy. Trzy nazwy przymiotnikowe reprezentują archaiczny typ słowotwórczy adiectivum tworzonego przyrostkiem równym końcówce fleks. W grupie nazw tworzonych za pomocą derywacji paradygmatycznej najwięcej nazw powstało od wyrażen przyimkowych występujących najliczniej, tzn. ođ wyr. z przyimkiem *pod* (7). W dziewięciu nazwach funkcję wykładnika derywacji pełni forma l. mnogiej.

Ponieważ omówione nazwy tworzone są od apelatywów topograficznych, z punktu widzenia analizy znaczeniowej w zdecydowanej większości są to nazwy o charakterze topograficznym. Wśród nazw

złożonych trzy mają charakter topograficzno-kulturalny a jedna dzierżawczo-topograficzny. Trzy nazwy tworzone form. -ka określone zostały jako deminutywne (formant ten pełni także funkcję topograficzną). Wiele nazw utworzonych zostało od apelatywów o znaczeniu kolektywnym. W większości są to nazwy prymarne zachowujące znaczenie wyrazu pospolitego. Apelatywa, którym nazwy te są równe tworzone były formantami: -*bje a. -ov-bje (*Bucze, Bukowie, Cisie, Jaworze, Modrazenie, Modrzewie*), -*bja a. -ov-hja (*Bukowia, Modrzewia*), -ina a. -ov-ina (*Buczyna, Bukowina, Jaworzyna, Moarzewina*). Te ostatnie formy odznaczają się największą frekwencją, zwłaszcza *Buczyna*, zanotowana 84 razy. Takie samo znaczenie mają też nazwy tworzone form. -izna (*Bukowizna*).

Nazwy utworzone od nazw osobowych
pochoǳących od apelatywów topograficznych

Słownik staropolskich nazw osobowych notuje 20 różnych form nazw osobowych pochoǳących od nazwy *buk*, 7 od n. *cis* (?), 11 od n. *jawor* i 4 od n. *modrzew*¹³. Również J. Bubak w pracy *Nazwiska ludności dawnego starostwa nowotarskiego* podaje 15 form od n. *buk* i 3 od *jawor*¹⁴. Wskazuje to na istnienie dużego prawdopodobieństwa, że właśnie nazwy osobowe były w wielu wypadkach podstawą do tworzenia nazw terenowych, zwłaszcza te, które pochoǳiły od nazw *buk* i *jawor*.

I - Nazwy prymarne

Buczacy, Bukowice, Jaworzycy

Pierwsza z tych nazw ma postać identyczną z nazwą rodową, dwie pozostałe z patronimicznymi. Są one uznane za prymarne jako równe pierwotnym zbiorowym nazwom potomków człowieka, którego imię stanowi podstawę nazwy. Formy te zaczęły następnie funkcjonować jako nazwy osad zamieszkałych przez tych ludzi. W wypadku nazw terenowych, jak stwierdzają A. Wolff i E. Rzetelska-Fele-

¹³ Słownik staropolskich nazw osobowych pod red. W. T a s z y c k i e g o, Wrocław 1965.

¹⁴ J. B u b a k, *Nazwiska ludności dawnego starostwa nowotarskiego*, Wrocław 1970-1971.

szko "oznaczają one nie miejsce zamieszkałe, ale użytkowane, będące własnością kogoś, czyje imię tkwi w podstawie nazwy. Mamy więc tu najprawdopodobniej do czynienia z przeniesieniem struktury nazewnictwa z nazw miejscowych na nazwy terenowe, przy czym nazwy te mają charakter dzierżawczy"¹⁵.

II - Nazwy sekundarne

z form. -*jb - *Bucz* (fem. *Bucza*), *Cisz*, *Jaworz*

Formant ten tworzył nazwy geograficzne od nazw osobowych¹⁶. Ze względu jednak na wyjątkowo dużą ilość nazw tego rodzaju (12) w tak ograniczonym semantycznie materiale, niezwykle zwłaszcza przy formie tak starej, budzi się wątpliwość, czy nie jest to derywat paradygmatyczny utworzony od topograficznego collectivum *bucze*, *jaworze* itp., podobnie jak w nazwach miejscowych n. *Zamość* < *Zamoście*, *Międzyrzecz* < *Międzyrzecze*.

z form. -owa - *Buczkowa*

z form. -ówka - *Buczówka*, *Jaworkówka*, *Buczakówka*

Są to nazwy ról. Nazwy takie, jak wynika z prac J. Gołębiowskiej i E. Pawłowskiego, w większości przypadków tworzone były od imienia lub nazwiska gospodarza, który kiedyś był właścicielem danej roli¹⁷. Taka sama motywacja zadecydowała o uznaniu za dzierżawcze nazw przyimkowych *U Bucaka*, *U Bukwskiego*, *U Jaworka*.

III - Nazwy złożone

- zestawienia z członem wyróżniającym w dopełniaczu

Bukowskiś Klin, *Buków Dział*, *Buków Garb*, *Cisza Orki*

IV - Nazwy dwuznaczne

Cisza, *Jaworów*, *Modrzejów*

¹⁵ Wolff, Rzetelska-Feleszko, op. cit., s. 274-275.

¹⁶ F. Nieckula, *Polskie nazwy miejscowe z suf. -jb*, "Rozprawy Komisji Językowej Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego" V, 1965, s. 65-148.

¹⁷ Gołębiowska, op. cit., s. 15; Pawłowski, op. cit., s. 240.

Nazwy te mogą być uznane za dzierżawcze od nazw osobowych Cis, Jawor i Modrzew po elipsie członu utożsamiającego albo za topograficzne - przymiotniki w odmianie niezłożonej od apelatywów cis, jawor i modrzew.

Nazwy utworzone od nazw geograficznych
pochoǳących od apelatywów topograficznych

I - Nazwy prymarne

Bukowiec - nazwa ponowiona od nazwy wsi

II - Nazwy sekundarne

1. sufiksalne rzeczownikowe
Cisowianka
2. sufiksalne przymiotnikowe
Bukowińska, Cisowniki, [Jaworski], Jaworskie (sg. i pl.), *Jaworzana [Modrzewskie (pl.)]*.
3. paradygmatyczne
Podbuki, Podbukowiec, Podjaworowe

III - Nazwy złożone

1. zestawienia nominalne:

przymiotnik + rzeczownik

[Buczynskie Bagno], Bukowiński Dział, [Bukowska Droga], Bukawska Góra, Bukowski Gron, Bukowski Las, Bukowskie Góry, [Bukowskie Góry], [Bukowskie Lasy], Bukowskie Łąki, Bukowskie Pola, Cisowska Góra, Cisowskie Dąbrowki, [Cisowskie Łąki], Jawornioki Las, [Jaworska Góra], Jaworska Łąka, Jaworski Las, Jaworzynska Góra, [Jaworzynski Żleb], [Modrzewski Las], Modrzewska Góra, Modrzewski Las

rzeczownik + przymiotnik

Góry Bukowskie, Las Bukowski, [Las Bukowiński], Góra Cisowska, Las Cisiański, Las Ciszewski, Pola Cisiańskie, Wygon Cisowniki, Pola Jaworskie

przymiotnik + przymiotnik

Mała Bukawa

rzeczownik + przydawka przyimkowa

Pole od Buczka

2. wyrażenia przyimkowe

a) miejscowe:

z przyimkiem *koło* - [*Koło Bukowskiej Drogi*]z przyimkiem *na* - *Na Buczkówce, Na Buczniku, Na Buczynach, Na Bukow-
cu*z przyimkiem *nad* - *Nad Jaworskim*z przyimkiem *pod* - *Pod Buczyną, Pod Bukiem, Pod Bukową Górą, Pod Bukow-
cem, Pod Bukowiną, [Pod Bukowską Drogą], Pod Bukowym Lasem, Pod
Bukówką, Pod Cisówkiem, Pod Jaworem, [Pod Jaworskim Lasem], Pod Mo-
drzewiem, Pod Modrzewiną*z przyimkiem *za* - *Za Buczyną, Za Bukami, Za Modrzewiną, [Za Modrze-
wską Drogą]*

b) kierunkowe:

z przyimkiem *ku* - *Ku Buczku*z przyimkiem *pod* - *Pod Bukowiec, [Pod Bukowskie], Pod Ciski*

W nawias kwadratowy ujęte zostały nazwy, przy których nie udało się zidentyfikować nazwy geograficznej, od której dana nazwa pochodzi. Są to nazwy przymiotnikowe lub złożone, w których człon wyróżniający to przymiotnik utworzony formantem przynależnościowym *-ski* (*-owski*), *-cki* we wszystkich formach. Nazwy te zostały zaliczone do grupy nazw utworzonych od nazw geograficznych, ponieważ taką samą budowę posiadają z reguły nazwy, których podstawa (n. geograficzna) jest znana. Nie można oczywiście wykluczyć, że poszczególne z tych nazw utworzone zostały od nazw osobowych *Buk, Cis, Jawor, Modrzew* lub z konwersją od n. os. *Bukowski, Cisowski, Jaworski, Modrzejewski, Modrzewski*¹⁸

Odwrotnie niż w grupie nazw tworzonych od apelatywów, wśród obecnie omawianych nazw najliczniejsze są nazwy przyimkowe. Przeważają tutaj wyrażenia z przyimkiem *pod*. Na drugim miejscu lokują się zestawienia nominalne typu przymiotnik + rzeczownik.

Ze względu na znaczenie nazwy pochodzące od nazw geograficznych mają charakter topograficzny, określają położenie danego o-

¹⁸ O tego typu konwersji pisze T. B r e z a: *Nazwy typu Bonikowski (Piac), Klepinowski (Dom) na Pomorzu Gdańskim (na podstawie ksiąg sądowych koscierskich XVI-XVII w.)*, "Onomastica" XXIII, 1978, s. 95-119.

bięktu względem innego. W przynajmniej niektórych z nich możliwe jest też znaczenie dzierżawcze - obiekt należący do danej miejscowości, a nie znajdujący się w jej pobliżu. Bez znajomości warunków terenowych nie da się jednak tego odróżnić.

GEOGRAFIA NAZW

W wypadku nazw terenowych tworzonych od nazw roślin związek między walorem topograficznym terenu a warstwą językową wydaje się na pierwszy rzut oka dość jednoznaczny. Jednak wnioski należy i tutaj wyciągać bardzo ostrożnie z następujących powodów: - po pierwsze - znane nam są jedynie współczesne zasięgi roślin, a badane nazwy mogły powstać wówczas, gdy stan ten różnił się od obecnego, - po drugie - nazwa, która obecnie kojarzy się wyłącznie z nazwą drzewa, pochodzić może od innych wyrazów, np. od rdzenia bucz || bąk o znaczeniu 'brzęczeć, buczeć, nadymać się'¹⁹, albo od wyrazu cis 'kolor siwy z domieszką barwy kasztanowej'²⁰, - po trzecie - ten sam rodzaj obiektu nosić może różne nazwy²¹, - po czwarte - ta sama nazwa określać może różne obiekty²².

W wybranym przeze mnie materiale pojawił się dodatkowo problem dotyczący nazw, przy których nie ma całkowitej pewności, czy nie zostały one utworzone od nazw osobowych (np. przymiotniki na -ow-), lub od nazw miejscowych, a których z oczywistych względów z zasięgami roślin porównywać nie można.

Zdecydowana większość zebranych nazw zanotowana została na terenie Małopolski. Jest to na ogół zgodne z rozmieszczeniem wybranych gatunków drzew, które występują tam w największych skupiskach (poza nie objętymi badaniami językowymi terenami Polski

¹⁹ F. S ł a w s k i, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, t. 1, Kraków 1952-1956, s. 48.

²⁰ *Słownik staropolski*, Warszawa 1953.

²¹ Np. modrzew na pewnych terenach w Karpatach nosi w gwarach nazwę świerk (skwierk). Przykład ten notuje K. N i t s c h w pracy *Jodła, świerk, smrek*, [w:] *Wybór pism polonistycznych*, t. 2. *Studia wyrazowe*, Wrocław-Kraków 1955, s. 117-126.

²² Np. na terenie Puszczy Białowieskiej nazwą cis biały określane jest drzewo z gatunku *Abies alba*, tzn. jodła. Podaje za N i t s c h e m, *op. cit.*

zachodniej i północnej). Dla buka, cisa i jawora są to głównie tereny d. województw krakowskiego i rzeszowskiego, a więc Karpaty i Pogórze, a w wypadku modrzewia - Kieleccyzna. Możliwe jest wszakże, że w południowej i środkowej Małopolsce, jako na terenach o najbardziej urozmaiconej rzeźbie powierzchni, występuje największa ilość nazw terenowych w ogóle, a co za tym idzie, również i badanego rodzaju, ponieważ właśnie dzięki tym warunkom najłatwiej wyodrębnić tam dużą ilość poszczególnych obiektów fizjograficznych. Na pozostałych obszarach rozmieszczenie nazw również w dużej mierze pokrywa się z występowaniem roślin.

Niewielkie rozbieżności, jakie można tu zauważyć są dwojakiego rodzaju.

Pierwsza, to wyraźny brak nazw na niektórych terenach, gdzie same rośliny występują, np. od nazwy *buka*, *jawora* i *modrzewia* na Lubelszczyźnie, od nazwy *jawora* w Wielkopolsce, od nazwy *buka* w południowo-wschodniej części d. województwa poznańskiego, od nazwy *modrzewia* w Karpatach, od nazwy *cisa* na Pomorzu Środkowym i w d. województwie bydgoskim. Spowodowane to być może jednak nie tyle faktem, że nazw takich tam istotnie nie ma, ile tym, że akurat na przynajmniej niektórych z tych terenów zebrano stosunkowo mniej materiału (na podstawie mojego doświadczenia wynikłego z dotychczasowej pracy przy słowniku nazw terenowych Polski mogę stwierdzić, że istnieją różnice w ilości materiału z poszczególnych regionów kraju). Brak nazw terenowych od nazwy *modrzewia* na terenie Karpat wyjaśnić można faktem, że drzewo to nosić tam może nazwę *świerk*²³.

Drugą zauważalną różnicą między zasięgami drzew i nazw terenowych pochodzących od nazw tych drzew jest występowanie tych ostatnich na takich terenach, gdzie obecności badanych gatunków nie stwierdzono. W przypadku buka i cisa dotyczy to nazw występujących w centralnej i południowej części d. woj. białostockiego, buka i jawora - w północno-wschodniej części d. woj. warszawskiego, modrzewia - grupy nazw na północno-wschodnim krańcu d. woj. białostockiego i na południe od Poznania. Pojawienie się nazw terenowych od nazwy *cis* na terenie d. woj. białostockie-

²³ Por. przypis 20.

go wynika z tego, że na tym terenie nazwa ta w gwarach oznacza jodłę²⁴.

Aby wyjaśnić pozostałe rozbieżności należałoby przyjąć, że:

1) są to nazwy utworzone od nazw osobowych,
2) omawiane gatunki drzew występowały kiedyś na tych obszarach a następnie wycofały się, pozostawiając jako ślad swojej bytności nazwy terenowe,

3) są to nazwy przeniesione lub utworzone sztucznie, nie motywowane florą danego terenu (to dotyczyć może nazw występujących pojedynczo, chyba że przyjmie się przypuszczenie o powstaniu swoistej mody na pewien rodzaj nazw).

Nieproporcjonalne rozmieszczenie nazw na terenie całego kraju utrudnia stwierdzenie, czy istnieją jakieś różnice regionalne w występowaniu wśród nich poszczególnych typów słowotwórczych i znaczeniowych. Materiał zdaje się potwierdzać jedynie wniosek sformułowany przez E. Rzetelską-Feleszko, że nazwy tworzone od wyrażen przyimkowych szczególnie często występują w Małopolsce, zaś stosunkowo rzadko na²⁵ północy.

Dwadzieścia dwie nazwy terenowe mają taką samą postać, jak nazwy miejscowe wymienione w różnych opracowaniach językowych, w tym 11 od nazwy *buk*, 5 od nazwy *cis*, 3 od nazwy *jawor* i 4 od nazwy *modrzew*²⁶. Nazwy te w większości reprezentują typy o dużej frekwencji (przede wszystkim są to nazwy równe apelatywom i od apelatywów tworzone pluralne i deminutywne), zatem są to nazwy popularne, zarówno wśród nazw miejscowych, jak i terenowych.

Wszelkie wnioski, jakie można by tu sformułować mogą się jednak okazać niepełne lub fałszywe ze względu na to, że nazwy miejscowe opracowane w wspomnianych pozycjach stanowią zaledwie część zasobu wszystkich nazw miejscowych w Polsce tworzonych od

²⁴ Por. przypis 21.

²⁵ R z e t e l s k a - F e l e s z k o, op. cit., s. 87.

²⁶ M. K a m i ń s k a, *Nazwy miejscowe dawnego województwa sandomierskiego*, Wrocław 1964 (skrót KamSan); K. R y m u t, *Nazwy miejscowe północnej części dawnego województwa krakowskiego*, Wrocław 1967 (RymKra); W. L u b a ś, *Nazwy miejscowe południowej części dawnego województwa krakowskiego*, Wrocław 1968 (LubKra); K. Z i e r h o f f e r, *Nazwy miejscowe północnego Mazowsza*, Wrocław 1957 (ZierMaz); J. T r e d e r, op. cit. (TredPuc); G ó r n o w i c z, op. cit. (GórnStG).

nazw czterech wybranych drzew. Upewnia o tym duża ilość i różnorodność takich nazw zanotowanych w spisach miejscowości²⁷.

Rys. 1. Buk zwyczajny (*Fagus silvatica* L.)

Z r o d ł o: Atlas rozmieszczenia drzew i krzewów w Polsce, Poznań 1963-1980

Największa ilość nazw terenowych utworzona została od nazwy buk. Jest to to z czterech wybranych drzew, które na terenie Polski występuje najczęściej. Również drewno tego gatunku znajduje

²⁷ Spis miejscowości PRL, Warszawa 1967; Wykaz urzędowych nazw miejscowości w Polsce, Warszawa 1980.

Rys. 2. Lokalizacja występowania nazw terenowych pochodzących od nazwy gatunkowej drzewa buk

Legenda: ■ - nazwy pierwotne, + - nazwy derywowane, ▲ - zestawienia syntaktyczne, ● - wyrażenia przyimkowe, - granice dialektów wg K. Nitscha

wszeczne zastosowanie w gospodarce. Spodziewać by się natomiast można większej ilości nazw od n. *jawor*. Jest to bowiem drzewo, które występuje na dużych obszarach kraju, a jego nazwa bardzo często pojawia się w folklorze ludowym. Jeżeli popularność ta nie przyczyniła się do zwiększenia ilości nazw terenowych od n. *jawor*, to wynika to chyba z wyjątkowo silnego ich

Rys. 3. Cis pospolity (*Taxus baccata* L.)

Źródło: jak do rys. 1

związku z materialnymi warunkami otoczenia i rzadkim nadawaniem obiektom fizjograficznym nazw symbolicznych.

Niewielka ilość nazw od n. *cis* i *modrzew* potwierdza rzadkość tych gatunków drzew. Zastanawiać natomiast może w kontekście znanego zjawiska konserwatyzmu nazw - kiedyś przecież rośliny te spotykane były dużo częściej. Zjawisko to można by tłumaczyć niezbyt dużym, w porównaniu np. z bukiem, zastosowaniem drewna tych gatunków w gospodarce chłopskiej. Był to bowiem materiał bardzo

Rys. 4. Lokalizacja występowania nazw terenowych pochodzących od nazwy gatunkowej drzewa cis

Legenda: jak do rys. 2

cenny, rzadko używany w budownictwie gospodarskim albo jako drewno opałowe. Z drugiej jednak strony, z powodu swojej dużej wartości mogło być przedmiotem zyskownego handlu. Zatem większą rolę odegrał tu chyba inny czynnik, a mianowicie: cis i modrzew nie są drzewami na tyle okazałymi, aby stanowić istotny element krajobrazu, mogący charakteryzować dany teren i stać się przyczyną do nadania mu nazwy własnej.

Nazwy terenowe od nazw drzew tworzone są w sposób bardzo różnorodny, zwłaszcza topograficzne nazwy rzeczownikowe, wśród

Rys. 5. Klon jawor (*Acer pseudoplatanus* L.)

Źródło: jak do rys. 1

których wyróżnić można ok. 30 typów słowotwórczych. W grupie nazw przymiotnikowych (również przymiotnikowych części nazw złożonych) zdecydowanie przeważają formy na -ow- we wszystkich rodzajach i liczbach. Inne postaci przymiotnika są znacznie rzadsze.

Niezwykle różnorodny jest również charakter obiektów określanych za pomocą badanych drzew. Widoczne jest tu zjawisko, które S. Hrabec nazwał promieniowaniem nazw własnych, tzn. obejmowanie przez daną nazwę, dotyczącą pierwotnie jednego miejsca, obiektów

Rys. 6. Lokalizacja występowania nazw terenowych pochodzących od nazwy gatunkowej drzewa j a w o r

Legend a: jak do rys. 2

znajdujących się w pobliżu²⁸. Stąd wzięły się zapewne określenia miejsc typu: 1. pole, pastwisko, kotlina, brzegi i lasek albo 2. góra, pole, nieużytki, krzaki, potoki i urwiska; o ile nie wynikły one z nadmiernej dokładności niezbyt zorientowanego w terenie eksploratora.

²⁸ S. H r a b e c, *Nazwy gruntowe województwa łódzkiego. Podział semantyczny*, Berlin 1963.

Rys. 7. Modrzew polski (*Larix polonica* Rac.)

Źródło: jak do rys. 1

Jak już było wspomniane wcześniej, zebrany materiał jest bardzo niewygodny do analizy znaczeniowej. Wynika stąd częsta konieczność arbitralnego kwalifikowania pewnych typów nazw do poszczególnych grup semantycznych (np. przymiotników na -ow-, rzeczowników na -owo, -ówka itp. do nazw topograficznych), co jest konieczne w celu uniknięcia zbyt dużej ilości nazw dwuznacznych, ale powoduje, że powstają liczne wątpliwości co do słuszności dokonanego podziału. Wątpliwości tych nie rozwieje również porów-

nanie zasięgów nazw i roślin, ponieważ, jak sądzę, nazwy osobowe od nazw drzew też będą występować częściej na tych terenach, gdzie nazwy roślin są powszechnie znane. Niestety, nie dysponując żadnymi informacjami pozajęzykowymi problemu tego jednoznacznie nie da się rozstrzygnąć.

Rys. 8. Lokalizacja występowania nazw terenowych pochodzących od nazwy gatunkowej drzewa modrzew

Legend a: jak do rys. 2

WYKAZ SKRÓTÓW NAZW POWIATÓW

Aug - Augustów	KaW - Kazimierza Wielka
Beł - Białchatów	Kep - Kępno
Będ - Będzin	Kie - Kielce
Bia - Białystok	Kłó - Kłobuck
BiB - Bielsko-Biała	Kol - Kolbuszowa
BiP - Biała Podlaska	Kon - Konin
Boch - Bochnia	Koń - Końskie
Bro - Brodnica	Koś - Kościerzyna
Brz - Brzesko	Kra - Kraków
Brze - Brzeziny	Kras - Krasnystaw
Brzo - Brzozów	Kraś - Kraśnik
BuZ - Busko Zdrój	Kro - Krosno
Bych - Bychawa	Kut - Kutno
Cho - Chodzież	Ld - Łódź
Choj - Chojnice	Les - Lesko
Chrz - Chrzanów	Lesz - Leszno
Cza - Czarnków	Leż - Leżajsk
Cze - Częstochowa	Lim - Limanowa
DąT - Dąbrowa Tarnowska	Lip - Lipsko
Dęb - Dębica	Lu - Lubliniec
GoD - Golub-Dobrzyń	Lub - Lubartów
Gor - Gorlice	Luba - Lubaczów
Gos - Gostyń	Łań - Łańcut
Gra - Grajewo	Łap - Łapy
GrM - Grodzisk Mazowiecki	Łas - Łask
Gró - Grójec	Łom - Łomża
Gru - Grudziądz	Łuk - Łuków
Haj - Hajnówka	Mal - Malbork
Iłż - Iłża	MaM - Maków Mazowiecki
JaL - Janów Lubelski	Mie - Miechów
Jar - Jarosław	Miel - Mielec
Jas - Jasło	Mię - Międzychód
Jaw - Jaworzno	Młā - Mława
Jęd - Jędrzejów	Mog - Mogilno
Kal - Kalisz	Moń - Mońki
Kar - Kartuzy	Mysz - Myszków

Myś - Myślenice	Sie - Sieradz
Nis - Nisko	Słu - Słupca
NoS - Nowy Sącz	SoP - Sokołów Podlaski
NoT - Nowy Targ	Sta - Staszów
Obo - Oborniki	Such - Sucha Beskidzka
Olk - Olkusz	Suw - Suwałki
Opa - Opatów	Sza - Szamotuły
Opo - Opoczno	Szy - Szydłowiec
OsM - Ostrow Mazowiecka	Śre - Śrem
Ost - Ostrołęka	Sro - Sroda
Ośw - Oświęcim	Świe - Świecie
Paj /- Pajęczno	Tar - Tamobrzeg
PiT - Piotrow Trybunalski	Tarn - Tarnów
Pod - Poddebice	Trz - Trzcianka
Prz - Przysucha	Tur - Turek
Prza - Przasnysz	UsD - Ustrzyki Dolne
Pśl - Przemyśl	Wad - Wadowice
Puc - Puck	Wab - Wabrzeźno
Puł - Puławy	Wag - Wągrowiec
Ra - Radom	Wej - Wejherowo
Rad - Radomsko	Weg. - Węgrów
Radz - Radziejów	Wie - Wieluń
RaM - Rawa Mazowiecka	Wier - Wieruszów
RaP - Radzyń Podlaski	Włó - Włoszczowa
Raw - Rawicz	Wol - Wolsztyn
Rop - Ropczyce	Wyrz - Wyrzysk
Ryp - Rypin	Zaw - Zawiercie
Rze - Rzeszów	Żni - Żnin
Sa - Sanok	Żur - Żuromin
San - Sandomierz	Żyw - Żywiec
Sej - Sejny	

Izabela Różycka

THE NAMES *BUK*, *CIS*, *JAWOR*, *MODRZEW* AND THEIR DERIVATIVES
IN POLISH MICROTOPYNYMY

The paper discusses geographical names derived from the names of four species of trees: beech (*buk*), yew (*cis*), sycamore (*jawor*) and larch (*modrzew*). Out of 296 chosen names we selected those which have been directly derived from topographic appellatives and those which came from personal and locality names derived from appellatives. The names within the studied class are created in diverse ways. Among the appellative-based names the most frequent were compound names, while among the names made from geographical names the majority were created as prepositional expressions. We have categorized as names based on personal names all role-names created with the use of possessive formants *-owa*, *-ówka* from personal names like *Buczek*, *Jaworek* and all patronymic and kinship structures derived from locality names such as *Buczacy*, *Bukowice*, *Jaworzyce*. We have also compared the geographical distribution of plants and the names derived from these plants, which shows that to a great extent they coincide over the whole area of the linguistic study. The differences which we have observed may have one of the following causes. 1) in certain cases the trees under question have different dialectal names (in the Carpathian district larch is sometimes called *świerk* 'spruce' whereas in the area of Białystok the name *cis biały* denotes a fir-tree), 2) while we can compare the present ranges of plants, the names under study could have been created at a time when the ranges were different. 3) the studied names may have been derived from personal names of invented.